

SZERKESZTŐSÉG: BUDAPEST, IV. PÁPNOVELDE-UTCA 8. Telefon száma 55-88.

EGYETÉRTÉS

KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, IV. PÁPNOVELDE-UTCA 8. Telefon száma 51-66.

Mai számunk főbb közleményei: Vezetésről: A Hentzi-ügy és a paktum. A tót párt. Elégtételt a Hentzi-botránnyért.

az e törvény által nyitva tartott ajtót intézményeinknek az állami függetlenség értelmében való in integrum restituciójára.

Ezért igenis támadtunk, s hogy mennyire igazunk volt, az események fejlődése már is bebizonyította.

A tót párt. A panszlavizmus vádjával sokszor méltán illetett néppárt bugzó apostola imár Magyarországon a tót nyelvnek.

hétén is a fővárosban járt. Lehet, hogy ezáltal csak üzleti ügyekben volt fenn, de viszont az is igaz, hogy semmi módot sem ragadott meg

A Hentzi-ügy és a paktum.

Legközelebb Kolozsvárt lesz népgyűlés, mely tiltakozni fog a Hentzi-botrány ellen. Ezt jelenti be az Ellenzék legutóbbi számában Benel Ferencz pártelnök, tiltakozván az ellen, mintha ő ezt az ügyet hajlandó lett volna agyonhalgaltani.

Azzal jár most is. Ime az Ellenzék egy cikkében, mely a szerkesztőség gyűjtő-neve alatt akar magának tekintélyt vagy egyéni felelőtlenséget biztosítani, megtámad benünket a Hentzi-ügyben kifejtett akcióinkért, s azt állítja róánk, hogy mi üldözzük a függetlenségi pártot s annak vezér-egyéni-segét.

Ezeknek a felfogásainknak nyíltan kifejezést adtunk, s nem riadtunk vissza, kitéve magunkat a félreértéseknek, a tárgyi vitától. A személyes gyalázkodás terére azonban sohasem ragadtattuk magunkat.

Magyar nyelven. 1. Elnöki megnyitók. Tartja: gróf Zichy Nándor. 2. Az egyházpolitikáról. Tartja: dr. Kovács Pál ügyvéd.

Ezzel szemben Ugronok mit sem tettek. Sőt lapjuk, a Magyarország, egyenesen el akarta hallgatni az egész botránnyal s első nap egy tíz-soros kis újdonságban adott hírt róla.

Utazás a Balaton körül.

Irta: Eötvös Károly. XV. Közlemény. (Somogy és Zala. — Vas uram. — Az almádi csárda. — A kigyók tanácsja.)

Hajdan nem volt gőzmalom. A tulajdonai ember a szalmalmot se igen ismerté. Zalának Sziglet, Badacsony és Tapolca körül halásza vízi malmai voltak.

Budapest, aug. 20. Chlumetzky ischti utja. Beszi tudósítók jelentik: Az a hír, hogy báró Chlumetzky Ischlebe hivat a királyhoz, politikai körökben természetesen nagy figyelmet keltett.

Elégtételt a Hentzi-botránnyért!

Napról-napra jönnek a hírek a vidékről, hogy az ország független érzelmi polgársága határozott állást foglal a gyűlöletes Hentzi-ügyben s lehetetlen immár visszatartani őt hamis jelszavakkal attól, hogy tiltakozásának kifejezést adjon.

A francziaországi események.

A mai napnak legfontosabb eseménye Cordier nyugalmazott alezredes vallomása volt, a ki egykor főnöke volt Dreyfusnak s a meghatározottabban vallotta azt, hogy Dreyfus ártatlan.

Utazás a Balaton körül.

Irta: Eötvös Károly. XV. Közlemény. (Somogy és Zala. — Vas uram. — Az almádi csárda. — A kigyók tanácsja.)

Hajdan nem volt gőzmalom. A tulajdonai ember a szalmalmot se igen ismerté. Zalának Sziglet, Badacsony és Tapolca körül halásza vízi malmai voltak.

Csak malomba menők és násznépek használták a réveket. Nagy ritkán a pandurok és komiszáriusok. Egyéb utas ember mit keresne a Balatonon?

Utazás a Balaton körül.

Irta: Eötvös Károly. XV. Közlemény. (Somogy és Zala. — Vas uram. — Az almádi csárda. — A kigyók tanácsja.)

Másnap az őrmesterjelentést tesz a főhadnagy, a főhadnagy az alispánnak, hogy Hatlábú Jóska hatodmagával az almádi eszárban látta ott Kisasszony-nap után való estőrtökön délután s onnan a felső-őrsi Óreghegy felé menekült.

Utazás a Balaton körül.

Irta: Eötvös Károly. XV. Közlemény. (Somogy és Zala. — Vas uram. — Az almádi csárda. — A kigyók tanácsja.)

Hajdan nem volt gőzmalom. A tulajdonai ember a szalmalmot se igen ismerté. Zalának Sziglet, Badacsony és Tapolca körül halásza vízi malmai voltak.

Csak malomba menők és násznépek használták a réveket. Nagy ritkán a pandurok és komiszáriusok. Egyéb utas ember mit keresne a Balatonon?

Utazás a Balaton körül.

Irta: Eötvös Károly. XV. Közlemény. (Somogy és Zala. — Vas uram. — Az almádi csárda. — A kigyók tanácsja.)

Másnap az őrmesterjelentést tesz a főhadnagy, a főhadnagy az alispánnak, hogy Hatlábú Jóska hatodmagával az almádi eszárban látta ott Kisasszony-nap után való estőrtökön délután s onnan a felső-őrsi Óreghegy felé menekült.

Roget, Lauth, Gribelin egymás után ugrottak fel helyeikről, hogy kimentsék magukat.

Utána Freycinet volt hadügyminiszter beszélt.

Freycinet, régi taktikájához híven, frázisokban tetszelgett magának, melyek egyik része a másikat ellensúlyozta. Hízelt a hadseregnek és a honvédelem elleni akciót bűnösnek nevezte. De hozzátette, hogy meg van győződve róla, hogy francia ember nem fogad el fizetést, hogy a hadsereget gyálazza. A külföldön helyenkint találhat ugyan bizonyos animozitást, de a harminczöt millióról szóló történet tulzotti ügynöki jelentéseket vezetendő vissza. Dreyfus bűnösségéről nincs saját véleménye, de elődjei tanulmányozták az ügyet. Franciaország és a világ feszültséggel várja a haditörvényszék ítéletét. Labori kérdésre elismeri, hogy Scheurer-Keszner szereplőn jellemű ember, a ki nem képes hazugságra.

Freycinet nagyon csodálkozott, — mint rennesi tudósítónk jelenti — hogy mikor elhagyta az emelvényt, hogy vallomása Dreyfus ellenes benyomást gyakorolt a hallgatóságra. Kérdezte, hogy vallomásának mely részét fogták fel ily értelemben. Erre e szavát idézte neki. „A legfelsőbb követelmény a katonai főnökök iránt való feltétlen bizalom.“ Vallomásának ez a passzusa — úgy mondták neki — a legnagyobb benyomást gyakorolta. Freycinet gyorsan elhagyta a lieueut.

Labori Freycinet vallomásával nagyon meg van elégedve, mert azt a pozitív nyilatkozatot csikarta ki tőle, hogy egy esetről sincs neki tudomása, hogy külföldi pénz fordított volna a Dreyfus-akcióra Franciaországban. A mit Freycinet a katonai főnökök iránt való tiszteletéről mondott, az Labori véleménye szerinti, mindenesetre nagyon tetszetett a haditörvényszéknek, de nem lehet döntő Dreyfus bűnössége mellett vagy ellen.

A mai napnak megvan még az a szenzációja, hogy egy berlini táviratunk szerint Schwarzkoppen nem fog nyilatkozni. Nem fog pedig azért, mert tudja, hogy ezzel nem használna Dreyfust.

Ma érkezett távirataink a következők:

A Dreyfus-pör.

Rennes, aug. 29.

Cordier alezredes vallomása.

A tárgyalás ma reggel fél hét órakor kezdődött. Minthogy a haditörvényszék elnöke és egyes ki-válók személyek, a kik a Dreyfus-pörben szerepelnek, fenyegető leveleket kaptak, az állóhelyen lévő közönség ruháját felületesen megmozdították. Fotográfus-készletek behozatalát megtiltották. A lieueu pinzeablaikat plehvel fődtek be. Freycinet volt hadügyminiszter megjelenése a lieueumban nagy érdeklődést kellett. A volt hadügyminiszter sok katonatiszt és más jelenlevők üdvözölték.

A terem ma korán telt meg. Mindenki óriás kíváncsisággal várja Freycinet vallomását arról a harminczöt millió frankról, a melyet a külföld Mercier szerint Dreyfus fölmentésére Franciaországba küldött. De nagyon érdekesnek ígerkezett Cordier nyugalmazott ezredesnek, a hirszerző hivatali volt második főnökeknek a vallomása is, mert már a semmitőszék tárgyalásból tudták, hogy a legnagyobb energiával elemezte a veteránkarnak Dreyfus ellen megindított akcióját. Cordier már négy nappal ezelőtt megjelent a katonai

biroságnál, de ekkor kijelentette, hogy kevésbé fontos dolgokon kívül fontos dolgokról is van tudomása, a melyekről azonban hallgatnia kell mindaddig, a míg a hadügyminiszter a hivatali titoktartás alól föl nem oldja. A katonai törvényszék elnöke ennek következtében megbízta a kormánybiztost, hogy táviratban kérje meg a hadügyminiszteremet, hogy oldja föl ezt a tanult a hivatali titoktartás alól. A hadügyminiszter teljesítette a kormánybiztos kívánságát s a tanu ennek következtében ma folytatta vallomását. Vallomása a következő volt:

Cordier a vezérkar ellen.

1894 október 7-én tértem vissza a szabadságról. Akkor Henry ezredes mellé voltam beosztva a hirszerző irodában. Hétfőn reggel Sandherr ezredes egy papirt adott a kezembe ezekkel a szavakkal: „Itt van, olvasd.“ A bordereuának másolata volt. Sandherr azt mondta nekem, hogy csak kevés tisz tud erről a titokról. Nem igaz az a híresztelés, hogy a vezérkar gyanúja azonnal Dreyfus ellen irányult. Sőt elvenczölög, mikor a statisztikai ügyosztály megkapta a bordereaut, senkinek sem jutott eszébe, hogy Dreyfust gyanúsítsa, mert kezdőben egészen más vezérkari aspiráns ellen irányult a gyanu. A bordereau szeptember 24-én érkezett a statisztikai ügyosztályba és csak október 8-ika után kezdtek Dreyfusra gyanakodni. Október 9-én azt mondta nekem Sandherr, hogy a gyanu Dreyfusra irányult. A statisztikai osztályban senki sem volt rossz indulattal Dreyfussal szemben. Soha nem kísérték gyanus szemmel, Sandherr ezredes azt mondta nekem: „A miniszter meg semmit sem tud, Boisdeffre fogja vele ma közölni a hírt.“ Az osztályfőnök maga mondta nekem, hogy kevesen tudnak a dologról. „Uram, mindezekbe a részletekbe csak azért bocsátkozom, mert feléni akarok arra a kényfőnök-áhtatlan vallomásra, a melyet egykori katonaság, Lauth őrnagy tett, hogy tudniillik, mindenki gyanakodott Dreyfusra.

Lauth szót kér. Cordier röviden összefoglalja Lauth vallomását, azután ismerteti azokat a körülményeket, a melyek a bordereau beszoállítására vonatkoznak. Csak kevés katonatiszt tudott — úgy mond — a bordereau megérkezésétől, de én, mint a hirszerző hivatal második főnöke természetesen köztök voltam. Henry volt az, a ki az iratot elhozta a statisztikai ügyosztályba.

A rendes ut.

A tanu azután rátér arra a kérdésre, vajjon a bordereau a rendes vagy a rendkívüli uton jutott-e a hivatalba? Megmagyarázza a rendes utat s elmondja, hogy a hirszerző hivatalnak volt egy ügynöke, a ki különösen három hazat szokott megátogatni, a melyekben inkább a szolgálókkal, semmint a háziakkal igyekezett megismerkedni. (Derűtség.) Ezekből a hazából gyakran hozott darabokra tépt iratokat, a melyek összeillesztése a hivatalnokoknak sok mulatságot szerzett. Emberek a szelvény iratok össze-vagyasztásával egy új szótak sorozatát, mint mások például a kártyavetélssel. Ennek az ügynöknek benső viszonya volt egy asszonnyal, kinek nevet nem fogom megmondani, s a ki átadott neki bizonyos iratokat, a melyek egy nagykövetségből eljutottak. Ez az asszony volt az, a ki a vezérkar a rendes utat nevezte. Ez az asszony öszekeozcztant a hirszerző hivattalal s mind a két áron szakítani akartunk vele. Ennek folytán Henry közvetlenül levelezett az ügynökkel, a ki este zárgatekon szokott felkeresni. Őt is elbocsátottuk a szolgálattól, de a fizetését tovább huzta. Addig járt azonban Sandherr nyakára ő is, az asszony is, míg végre a kibékítés megkötésénél, a melyre az iratokat elhozta, a kibékítés épen abban az időben ment végbe, a mikor a hirszerző hivatal

megkapta a bordereaut s én emel fogva azt hiszem, a bordereau ettől az asszonnyal való s hogy azért szolgáltatta be, hogy csalekül szolgáljon a hirszerző hivatalhoz való viszonyának folytatására.

A hamis okiratok gyártása.

A tanu azután a bourgesi iratok eltűnéséről beszél, a miért, bármit mondtak is erről a dologról, Dreyfus nem vonható felelősségre. Magának Sandherrnek is ez volt a nézete. A tanu elmondja, hogy Dreyfus letartóztatása előtt a hadügyminiszterium levéltárából több iratot, a tengerészügyi miniszteriumból pedig megdöbbenően sok iratot loptak el. Mindezekben az esetekben senkinek sem jutott eszébe Dreyfust gyanúsítani. A bordereau beszoállítására után nagy nyugtalanság és igazoltatlanság támadt, de valóságilag senki sem gondolt arra, hogy Dreyfus követte el az árulást, annál kevésbé, mert nyomban az árulás első híre után arról értesítették a hadügyminiszteriumot, hogy a bordereau szerzője egy katonatiszt, a ki körülbelül negyvenöt éves s a kinek rendje van, s a ki az iratokat közvetlenül a német nagykövetségre vitte.

Elők: Ne részletezen.

Cordier: Azt hiszem, hogy ez a bírós sokkal kevésbé iltik Dreyfusra, mint egy más személyre, a kit már nem lehet idézni (t. i. Esterházyra. Szerk.) Kár, nagyon kár, hogy Guénéé ügynök meghalt. Ez az ember megmondhatta volna, hogy bizonyos dolgokat hogyan csináltak és bizonyos iratokat hogyan gyártáltak.

De egy sokkal fontosabb ügyre akarok áttérni, tudniillik a Cours, Lajoux et Co. kémbandara. Igazán azt remélem, hogy itt, Franciaország, az egész világ előtt nem kell erről beszélnem. Önök tudják, hogy egy idegen ügynök mellé a hirszerző irodából egy-két-három embert adnak. Azt merem állítani, hogy bármikor és a mi hirszerzői iratok mellett kétségtelen lett volna a francia fegyverek gyűjteme.

Meg vagyok győződve Lajoux első jelentésének igazaságáról, a mely szerint Coursól halotta, hogy Dreyfusnak semmi dolga sem volt a bordereauval, hanem egy dekorált ügynökségi őrnagy volt az, a ki az iratokat készívtette. Ebből azt következtetem, hogy a dolog nagyon komoly volt s hogy Bazelben kellett valaminek történni. Miért jött Henry és Lauth vissza azzal a jelentéssel, hogy Bazelben Cours-ral nem tárgyalhattak? Lauth a semmitőszék előtt azt vallotta, hogy Cours nem beszél franczián. Ez nem igaz. Cours gyönyörűen beszélt franczián s én nem értem, hogy miért kellett vele Bazelben németül beszélni, miután Henry egy szót sem tudott németül, úgy, hogy Lauth kénytelen lett volna abban az esetben, hogyha nemtől beszéltek volna, a beszélgetést Henrynek francziára fordítani.

Cordier azután atter Roget tábornok vallomására. Szóba hozza azt a nyilván hamisított levelet, a melyet ő állítottat Mathieu Dreyfusnak írt. Roget rafogta a tanura, hogy ő írta ezt a levelet s Cordier erre azt mondja: „Ha Roget tábornok ur azt állítja, akkor én tiltakozom a viselkedése ellen, a melyet nagyon merésnek mondom, mert a tábornok ur nagyon jól tudja, hogy ez a level a hamisító Lemercier-Picquartnak írt.“ Roget szót kér.

Cordier: És még hozzátesszem azt is, hogy Roget tábornok urnak vallomása egyáltalában elejétől végéig nem felel meg a valóságnak.

A tanu azután részletesen kimutatja, hogy a bordereuának egyetlen egy momentumát sem iltik Dreyfusra. Így a mi különösen a nizzai tervek eltűnésére vonatkozik, meg ma sem tudnak abszolút semmit bizonyítani és igazan megáll az embernek esze, hogy miként hozhatták Dreyfust ezzel az ügygel kapcsolatba. A kormány és a vezérkar nagyon sokáig kutattak, a míg végre rájöttek

Dreyfusra, még a hadügyminiszterium több hivatalnokát is gyanúsították s titkos ügynököket küldtek őrizetükre. A dolog tehát úgy állott, hogy a letartóztatás pillanatában egyetlen, ismétellem, egyetlen terhelő momentum sem volt Dreyfus ellen. Csak a letartóztatás után, fizetek előadás és elbeszélése nyomán, kezdtek ellene adatokat gyűjteni, de miután még így sem tudtak semmit sem kisútni, hozzáálltak a titkos iratsomó gyártásához. Azt tudták, hogy valaki árulást követett el, de ennél többet nem sikerült megtudni s már most az irattárból és a titkos iratok között kezdtek kutatni s hogy mégis valamit megtaláljanak, a mit a Dreyfus-ügygel összefüggésbe hozhatnának. Így támadt a titkos iratsomó. E csomónak első darabja a Cette canaille de D... kezdetű irat, a mely meggyőződésem szerint sokkal régebb, mint maga a Dreyfus-ügy. Sandherr azt kérdezte tőlem: „Mit tartok a dossierről?“ „Nem sokat!“ — feleltem, de azért őrizték meg azt a Cette canaille de D... kezdetű iratot. A semmitőszék ülésén azt kérdezte az egyik bíró valamelyik tanutól, nagyarázza meg ezeket a szavakat: „Az elítélés uton ismét nyugodtak lettünk.“ Es annyit jelent, hogy az ítélet után nyugodtak lettünk a pár körmenetelőre nevez, mely egy hamis okiraton alapul. Mielőtt a per megkezdődött, mondtam Sandherr ezredesnek, hogy ne kompromittáljuk magukat ezzel az irattal s ne használják föl Dreyfus ellen, de figyelmeztetésem nem használt s habár a régi iratok közül elől, megis meglettek főbizonyító iratok. Az elítélést közvetlen megelőzőleg még mindig kétkeltem, mert hiszen mindenről volt tudomásom, mégis megnyugtatózott az, hogy a katonai bíróság egyhangulag hozta meg ítéletét s azt kellett hinnem, hogy mégis valami komoly dolognak kellett történnie, a miről nem volt tudomásom. Kétségem azonban újra föl támadt, a mikor láttam, hogy a hirszerző hivatal tisztjei gyallagos módon fordultak Picquart ellen, a kit nagyra becsülték. Egy tanu azt mondta, hogy én meg voltam győződve Dreyfus bűnös voltáról.

Fiar ezredes szót kér.

Cordier: Meg voltam győződve, de ma rendületlenül meg vagyok győződve Dreyfus ártatlanságáról. Tudtam, hogy mar 18 hónap óta el volt tartozva, hogy Picquart lesz Sandherr utóda. Tehát senki sem tehetett föl rólam, hogy én Sandherr utóda akarok lenni, s hogy ezért érdeklődtem a Dreyfus affaire iránt. Tudta rolam mindenki, hogy inkább akartam régi barátommal, Sandherrrel nyugalmoban menni, semhogy katonai pályámat, mint azt nekem felajánlották, valami díszletlen állásban fejezzem be.

Henry.

Cordier azután elmondja, hogy Sandherr ezredes egy ízben panaszkodott neki, hogy Mathieu Dreyfus újra a nyilvánosság elé huzolja őt, de Cordier Sandherr szavaiól nem nyerte azt a benyomást, hogy Dreyfus meg akarja vesztegetni. Elők: Volt-e Walsin-Esterházy a kontraspiro-nazasznál alkalmazva?

Cordier: Az én tudomásom szerint nem volt alkalmazva.

Elők: Nem tudna-e nekünk felvilágosítást adni Sandherrnek Henryhoz való viszonyáról?

Cordier: Allons y! (A tanuak ez a szava óriás derűseget kelt, mert mindenkinek eszébe jut, hogy a Zola-pör idején Henry és Pellieux ezekkel a szavakkal kezdte nagy feltűnést keltő vallomását. Szerk.) Henry kinevezése előtt a hirszerzői hivatalban csaldó volt; nyitott ajtóval dolgozott, mert mindenkinek tudnia, hogy senki sem áll mögött, de Henry belépsével szabad s történt. Úzeimel egyre botránysabbak lettek s különösen Sandherr halála után minden kiközött a keresé-vagyasból.

A tanu azután elmondja, hogyan avatta be szolgálatába Picquart-t, a kinek azt ajánlotta,

hogy ne vegye nagyon igénybe az olasz nő szolgálatát. Beszélt Picquart-ral ennek az asszonnyal a levetéről, a melyet De la Rose-Vernet is említett.

Elők: Miért kocczant össze Henry Picquart-ral? Cordier: Picquart fiatalabb korá mellett is rangban Henry fölött volt. Henry, a ki bizott protekciójában és szerencséjében, számított arra, hogy egykor őt állítják majd a hivatal élére, Sandherr halála után, mert látszott, hogy ez a remény teljesedik is, de egyszerre utóba került Picquart s Henry családja lett a konfliktus forrása. Henry látta, hogy karrierje véget ér, már közel volt ötvenedik esztendőjéhez s főtől kellett félnie, hogy a vezérkarban sem fogják megtartani, a hol tudatlansága miatt egészen fölöslegesnek látszott.

Elők: Mit gondol ön, mi indította Henryt a hamisított irat elkészítésére?

Cordier: Határozottan hiszem, hogy azért tette, hogy Picquart-t tönkretelje s így módon hisztorizál helyéről. Nem hiszem, hogy nemzeti érzületből, vagy a hadsereg becsületének megemléstére tette. Henry 1896-ban gyártotta a hamisítványt, de akkor még nem volt semmi megmennteni való, hisz akkor még senki sem gújtotta a Dreyfus-ügyben.

Dreyfus letartóztatásának körülményei. Labori (Cordierhez): Gribelin azt mondta, hogy Dreyfus komédiát játszott, hogy például kihallgatásakor még a tükörbe is nézett. Mit tud ön erről?

Cordier: Tudom, hogy ebből is bizonyítékot konstruáltak. Azt mondták, hogy a miniszteriumban való első kihallgatásakor a tükörbe nézett, de azt azért tette, mert vallatott, hogy Dreyfus arcát jobban megfigyelhessen, több tükört állítottak föl a szobában és pedig úgy, hogy akamerre néztek, mindenütt meglattak a vadlott arcát. Az iratnak ezt meg kellett volna mondaniok a katonai tárgyaláson.

Labori fölolvassa egy „Pages“ nevű ember levelét, a ki Sandherről hallotta, hogy Mathieu Dreyfus sohasem akarta őt megvesztegetni. Dreyfus: Köszönöm Cordier urnak a tükörről adott felvilágosítást, de biztosíthatom, hogy nem is láttam a tükört s így eszembe se jutott, hogy belenéztek. Az egész jelenetet oly fantasztikus módon rendezték, hogy a fejem szédült, a mikor elmentem.

Cordier és Lauth szembesítése. Az elnök Lauth parancsnokot, a ki már előbb is szólasra jelentkezett, felhívja, hogy a tanúk dobogójára lépjen.

Lauth: Cordier azt mondta, hogy a hirszerző irodában nem volt antiszemitizmus. Ez igaz, de volt egy kivétel s ez ő volt (tudniillik Cordier). A „Libre Parole“-t s az „Intransigant“-t olvasva s egy napon azt mondta: „Nem kell nekünk szűd a vezérkarban.“

Cordier: Ez igaz s eszem ágában sincs, hogy tagadjam. (Zaj.) Sőt ebben a tekintetben utonok nem tartottak. Engem a miniszterium egyik szűd tisztje megcsalt; én antiszemita voltam, de az antiszemitizmusom nem terjedt utód, hogy igazságtalanul egy szűd ellen tanuszkodjam. Beszélés ember vagyok.

Lauth: Nem Henry, hanem Rollin százados volt Felix ügynökkel öszekeztetésben.

Cordier: Azaz ő kezdte meg az öszekeztetést, Henry folytatta s Rollin hónapokon keresztül látavon kívül volt. De hogy Henry volt-e vagy Rollin, az teljesen közömbös.

Januszt elnök (Lauthhoz): Ön hallotta, mit mondott Cordier Cuers Richardra vonatkozólag.

Lauth: Igen. Nem igaz, hogy Cuers franczián jól tudott volna. Ő nem tudott annyit franczián, hogy a magyarázatával tisztán kifejezhette volna magát. Különösen oly természetű tárgyalások alkalmán.

— Pedig minden annyira rossz színben, mint féltem — felelte gyöngéden Mona.

— Azért mégis nagy beteg voltam és szörnyen elhagyottabbnak éreztem magamat az önk nagy Londonjában! A nők figyelmesebbek a beteges irant és örülök, hogy önökkel ebedelhetek.

— Mi is nagyon örülünk, hogy látjuk önt. — Tud főzni? — kérdezte hirtelen az öreg ur a hugatól.

— Gondolhatja, édes uram — sietett kőbe-szólni Debrisayné — hogy a kedves kis barát-nőmnek nem igen volt alkalma megtanulni; de van rea természetes hajlama és én igyekeztem fejleszteni.

— Nagyon helyes; minden nőnek kell főznie és beteg apolni.

Asztalhoz ültek s a eseléd főlsgálya az ebédet. Az étlap megfelelő Sandy bácsi ízleléseket: besínált csirke, rántott hal, vajjal forrázott karfiol, a mit maga Debrisayné készített. Az öreg ur keveset kóstelt evés közben, mert azokkal az emberekkel volt egy véleményem, a kik szemük ebedelmi annyit tesz, mint enni, nem pedig beszélni.

Mikor jölközt, félretolta a tányérait és észre-vevén, hogy Debrisayné meg Mona az asztal leszedhetése végett udvariasan várják, a míg elkészül, elszánta magát a mentegőödezésre. Azután egy üvegessét huzott elő a zsebéből, pár cseppent öntött belőle egy pohár vízbe és az hajtásra küitta.

— Így ni — mondta — igazán jól ebedeltünk. Igaz, Mona, micsoda cédula van a kapun?

Azt jelenti talán, hogy kiadó szobák vannak a házban?

— Ugy van, édes bácsi.

— Nos, ha nem nagyon drágák, kibéreltem. Az én fiatal emberem nem egészen jól viselkedett velem szemben és természetesebb is, hogy az unokahagom gondozzon.

— A legnagyobb készséggel szolgáltatóra, de tudnia kell, hogy a tanítványaim miatt kénytelen vagyok a nap nagy részét hazam jölkölni.

— Vigye a manó a tanítványokat! Ön az én vérem.

Debrisayné kifejező pillantást vetett fiatal barátjára, mintha csak ezt mondta volna: „Nem jól sejtettem?“ (Folytatása következik)

zással és szemrehanyással. Nem értette: mit háborgatm én őt? Hát bizony én a kigyók tanyájára találtam velkőzni. Míg fölédtem: egy gondos anyakigyó már egyik cipőmet elfoglalta állandó tanyának. Hej pedig néhány év előtt, a mikor a Kisfaludy-gözös első körútját tette s minden kikötöt meglatogatott, ide is felbogarozva jött. Itt is el-dörögtek dövölzo ágyui. Födélzetlen gról Szechenyi, a legnagyobb magyar, s Veszprém, Zala és Somogy urai, nagy tisztviselő s ragyogó szépségű asszonyai. Künn a parlon ezernyi nép. Alsó-Örs, Felső Örs, Lovas, Kövesd, Szent-Király-Zabadja egész lakossága ünnepi öltözetben, lobogóval. Huzta a cigány, itták az almást. Örökké éjjen a nagy gróf, kerek világnak legény búksége a Balaton. Ide járjanak szepet latni mind az öt világrész utatói.

Igy volt biz ez 1846-ban. Ez 1854-ben e kikötő már labodafészék és kigyóknak tanyája. Hova lett ekkorra Szechenyi köllő álma, fényes ábrándja, nemzetalbésztes előrelátása? Csak ma kézdrnék éri már a Balatonhoz kötött nagy terevi.

De megérnek egészen. S megérnek királyok, herczegek, nagyurak és egyházi fejedelmek nélkül. S megérnek az okos társadalom bölcseségeinek segédimével.

De Szechenyi terve szerint Pestet is ösze kellett kötni Balatonfüreddel.

Ez is megtörtént.

Nem vasúttal, hanem gyorskocsival. A hogy repült Bécs felé a gyors paraszt: úgy repült Balaton-Füred felé a gyors kocsi.

Kedves jó olvasóm! Kérdez csak meg öreg apidat és dedányadat, miket utaztak az emberek a század elején az ő fiatal korukban? Valamit majd én ebből elbeszélék.

Ne a nagy urakról szóljunk. A nagy ur mindentől és minden idehöz egyenlő volt. Jó ló, váltott fogat, sok esedő, kényelmes étkezés, biztos éjjei tanya. Ez a nagy ur.

A középső osztályról, a jómódú polgárról, a szérány, de biztos vagyonú nemes emberről be-

szélünk. A kikből áll ma is a nemzet, a mivel társadalom, a tisztviselő kar, a lelkes, tanár, tanító, író, művész, vállalkozó, kereskedő, nagy iparos, kis iparos, mezőgazda, bérlő. Egy szóval a nemzet. A mindenféle herczegek s világi és egyházi főurak csak caifrasága a nemzetnek. Sajtás a dolmanyon. Nem melegebb, nem tartósabb, csak caifrab és költésesebb a dolmany állata.

Legyen — válaszolta Mona — hiszen tudom, hogy az én érdekében cselekszik.

Debrisayné rögtön figyelmeztette Mrs. Puddifordot, hogy takarítsa ki a kérdéses szobákat, melyekben azután ő maga is körülnézett.

— Kedves gyermekem — mondta Monának — sziveskedjék irni a nagybátyjának; hujra meg hónapra ebedre s említs meg pár szóval a kiadó szobákat is.

— Meghívom ebedre; de jobbnak vélem, ha hallgatok a szobaköről.

— Mona, előzetem sugja, hogy nem szabad elszalasztania ezt az alkalmat.

— Edes Deb, a ki ott halja, a világ legrész-szóvább asszonyának hírhete, világ ellenkezője a legnagyobbak. Megeszem, a mit tehetek a nagybátyámról, de nem akarom, hogy beleartsa magát ügyeimbe, bárha millió volna is, a miben peang ketekedem.

Debrisayné kinyitotta a száját, hogy válaszoljon, de mást gondolt s pár masodperczig nema maradt.

— Igaza lehet — szolt végre; — ám jobb ma egy zereb, mint holnap egy tuzok.

— On a megéstemű bölcsesség — felelte Mona, a ki az asztal felé indult, hogy írjon — Egyebiránt legyen nyugodt, ha Sandy bácsi ki akarja venni a szobákat, én nem fogom el-venezni.

Masnap Debrisayné a „World“ olvasása közben meglepetten kiáltott föl:

— Oh Istenem! Hallgassa csak, Mona.

„Erosen folyik a játék az iden Monte-Carloban. Különösen három fiatal ember nyert és vesztelt igen nagy öszegeket s a jeterkemerme látogatói szenedélyes érdeklődéssel kísérik a végzetése váltható küzdelem változatait. A merész játékosok közül az egyik orosz herczeg, a ki jól ismernek London és Paris elegáns koreiben. A másik egy, színházi vállalkozási révén híressé vált osztrák báró. A harmadik jó esaldból való és gazdag angol, Mr. Leslie Waring, a kinek a verseny-állatjából indult ki az idei derby fanyirja, melyet azonban minden várakozás ellenére meg-verték. Kezdetben úgy látszott, hogy a zold asztalnal visszafogadta öt kegyeibe az állhatatlan istennő, meg pedig annyira, hogy a legregebb játékosok is csodálkozással néztek; de nemsokára ismét hitlen lett hozza s a közékeveitsegű sportsman már nagyon sokat vesztett. Am azért nem csügged, hanem bizalommal várja a szerencse megfordulását.“

— Oh Istenem, ne sirjon, édes szívem! Kivörösödnek és dagadtak lesznek a szemek, mikor a nagybátyja megerkezik; a férfiak pedig, akár fiatalok, akár öregek, nem szeretik a rut nököt. Közömbös is, teljesen igazza van. Ha abban a földi emberben meg volt a játék szenedélye, koldusbotra jutatta volna önt. Ne gondoljon réa többé. Milyen csinosan rendezte el itt ezeket a viragokat.

— Neu akadályozhatom meg, hogy réa gondoljak. Öszintén rokonszenveztem Mr. Waringgel. Sok szép tulajdonság lakott benne és kétséget volnék esve, ha volna valami részem abban, a mi történik vele.

— No, most már ne üssön szeget a fejébe miatta.

Mona semmissem válaszolt, de azért nem kevésbé gondolt Lesliere.

Sandy bácsi kocsin érkezett meg és Debrisayné a legszép fekete selyemruhájába öltözött ment elibe, hogy lelegesse. A kocsisal élénk vita támadt a vitelber miatt; de Mr. Craig minden gombasagot zsebre rakott, csak hogy egy par garaszt megtakarítson és így végül ő maradt győztes.

— Oh! — szolt Monához, mikor a szobába belépett — már azt hittem, hogy nem látom többé.

— És fardatn ült le egy szöllére.

Debrisayné mélyen sohajva tette le kezéből az újságot.

— Szegény fiu, szívből sajnálom — mondogatta.

— Éa is — szolt Mona, a ki viragokat rakogatott egy vazaba és hirtelen felélen hagyta a munkáját.

— Oh, ha jó kis feleséget kapott volna, a ki tudja kormányozni!

— Ne mondjá ezt! — kiáltott föl Mona — elviselhetetlen nekem ez a gondolat. Egyebiránt csalódik. Deb, nem az én hibám. Mr. Waring megvalloolta előttem, hogy leküzdhetetlen szenedélye a játék. Nyilt és öszinte volt irántam a szegény fiu. Igazan kár, hogy nincsenek barátai, a kik vezetnek.

— Hm! a barátón, a ki vezethette volna, nem akarta.

— És én még sem bírtam meg, a mit tettem. Jó ideje már, hogy elfelejtett, s ha hozzamegyek, olyan tökéletesen elietars lettem volna, hogy epp úgy jatszana, mint most. Ön nagyon kegyetlen, Deb!

— Oh Istenem, ne sirjon, édes szívem! Kivörösödnek és dagadtak lesznek a szemek, mikor a nagybátyja megerkezik; a férfiak pedig, akár fiatalok, akár öregek, nem szeretik a rut nököt. Közömbös is, teljesen igazza van. Ha abban a földi emberben meg volt a játék szenedélye, koldusbotra jutatta volna önt. Ne gondoljon réa többé. Milyen csinosan rendezte el itt ezeket a viragokat.

— Neu akadályozhatom meg, hogy réa gondoljak. Öszintén rokonszenveztem Mr. Waringgel. Sok szép tulajdonság lakott benne és kétséget volnék esve, ha volna valami részem abban, a mi történik vele.

— No, most már ne üssön szeget a fejébe miatta.

Mona semmissem válaszolt, de azért nem kevésbé gondolt Lesliere.

Sandy bácsi kocsin érkezett meg és Debrisayné a legszép fekete selyemruhájába öltözött ment elibe, hogy lelegesse. A kocsisal élénk vita támadt a vitelber miatt; de Mr. Craig minden gombasagot zsebre rakott, csak hogy egy par garaszt megtakarítson és így végül ő maradt győztes.

— Oh! — szolt Monához, mikor a szobába belépett — már azt hittem, hogy nem látom többé.

— És fardatn ült le egy szöllére.

1899 kalmáva canaille ragasztó meg lehet... Cordier... Lauth... szült s... miker He... után azt... az új fö... hirszerző... egy kis... közt, de... ideiglenn... reggel S... de senki... zést tett... jár be... boszantó...

kalmával, mint a bázelek voltak. — En a „Cette canaille de C...“ 1893 decemberében ismét össze-

Cordier: Fentartom, a mit mondtam. Lauh: Cordier Henry hátsó gondolatairól beszél arról a bánatról, a mely ezt elöltötte, mikor nem 6 lett Sandherr utóda. Ez nem igaz, mert Henry mindjárt Picquart hivatalba lépése után azt mondta, hogy minden egészen jól megy az új főnökkel. Cordier azt is mondta, hogy a hírszerző irodában szakadás állott be. Talán volt egy kis szakadás, de csak köztünk és Cordier közt, de nem köztünk és Sandherr közt. Cordier idejében nem történt és pedig reggelként. Egy reggel Sandherrnek szüksége volt valamelyikünkre, de senki sem talált a hivatalban. Erre megjegyezték, hogy megmondottuk, hogy Cordier akkor jár be, mikor neki tetszik. Ez Cordiert nagyon bosszantotta s azóta ellenségünk lett.

Elnök: Mi erre a megjegyzésre? Cordier (megvetéssel): semmi.

Cordier és Roget szembesítése. Roget tábornok arra kéri a bíróságot, hogy szembesítse Cordier-vel. Roget előlép és azt kérdezi Cordier-től, hogy valóságban melyik része helytelen. Cordier: Az egész. Roget: Mindent meg akarok mondani, a mit Lemercier-Picquard leveléről tudok, a mire vonatkozólag Cordier azt mondta, hogy az a levél hamis. Lemercier igazi neve Moses Lehmann. Ez a Lehmann egy napon valami Hermitte nevű ezredes után tudakozódott. Lehmann leleplezett egy tisztet, hogy áruló. Akkor mondták neki, forduljon Lauthhoz. Ez aztán leleplezte, hogy áruló. Ez volt egész összeköttetése Lemerciernek a miniszteriummal.

Lauth szintén részt akar venni a vitában, a melynek azonban az elnök egyszerre véget vet azal, hogy ennek a dolognak semmi köze sincs a Dreyfus-ügyhöz. Roget kijelenti, hogy ezental csak a Dreyfus-üggyel fog beszélni. Iratok elütéséről beszél és azt mondja, hogy a Robin-féle gránátra vonatkozó okiratok elütése csak 1896-ban és 1898-ban jött elő tudomására, a mi különben Freystráter százados vallomását gyöngíti. Nem igaz, hogy Dreyfus elütése után is elütettek okiratok. Bizonyosság rá, hogy azok az adatok, a melyeket egy idegen hatalmasság Dreyfus elütése előtt szerzett, helyesek voltak, ellenben a vádlott elütése után kiszolgáltatott adatok nem voltak helyesek. Picquart-nak az az állítása, hogy az elmeértesítet vonatkozó és a vádlott elütése után szerkesztett okiratok elütését 1894. után fedezték föl, szintén helytelen. Azok az iratok, a melyeknek elütését az elütés után konstataáltak, általában megvoltak már az elütés előtt.

Dreyfus kijelenti az elnök kérdésére, hogy a 13. számú terv készítésében, a mely tervre Roget célozott, nem vett részt. Ő csak felügyelt a terv kiadásának egy részére. Flew ezredes és Gribelin titkokoznak Cordier egyes állításai ellen. Gribelin szemére veti Cordier-nek, hogy az Intraneant-ban Billot-ra, Saussier-re, Bois-dreff-re és Caillaux-ra nézve sértő cikkeket írt a közlé. Cordier kijelenti, hogy ez a gyűmölés valótlán. Merier azt kérdezi Cordier-től, mit tud arról, hogy Sandherr állította össze a titkos dossiit. Cordier kijelenti, hogy nincs több mondani valója. Merier azt mondja, hogy egyetért Cordier-vel Dreyfus Mathieu és Sandherr találkozásait illetően. A találkozás napján Sandherr beszélt vele arról a dologról és ezt mondta: Dreyfus Mathieu derék embernek látszik. Minden áldozatot meg akar hozni, hogy fevért megmentsen. (Hosszantartó mozgás.) Az ülés erre felfüggesztik.

Freyinet vallomása. A szünet után Freyinet volt hadügyminisztert hallgatják ki. Demange figyelemzeti a tanut Merciernek arra az állítására, hogy Jamont tábornok azt mondta Freyinetnek, hogy külföldről 35 millió frankot küldtek Franciaországba Dreyfus védelmére. Freyinet elmondja, hogy Jamont tábornok május első napjában meglátogatta. Arról a kampányról beszélgetünk, mondja a tanu, a melyet több mint két éve folytattak előszóval és írásban, továbbá ügynökeinknek azokról a jelentéseiről, hogy a külföldön magánkezdeményezésre szintén támogatják ezt a kampányt, a mely Franciaországban — bizonyos vagyk benne — nagyon önzetlen, de külföldön talán kevésbé önzetlen. A részletekbe nem mehettek bele. E tekintetben semmit sem tudok. E beszélgetés folyamán, azt hiszem, valami becsületet is említettem, a melyeket olyan emberekől hallottam, a kik a publicisták kérdésekre beavatottaknak valótlanok magukat, olyan becsületeket, a melyeket nem szándékozom magamévá tenni s a melyek különben nem kiadásokra, hanem a kampányra az egész világon való összes fardozásaira vonatkoztak. Ez hű előadás Jamont tábornokkal való beszélgetésemmel, a mennyire reá emlékszem. Freyinet hozzászól, hogy a beszélgetés folyamán annak az aggodalomnak adtak kifejezést, hogy a hadsereg ellen intézett támadások a fegyvertel és a katonáknak főnökeik iránt való bizalmát meg fogják rendíteni. A tanu megindult hangon kéri mindazokat, a kik ezekben a támadásokban résztvesznek, hagyjanak föl a támadásokkal, mert diszkreditálják Franciaországot a versenyjárai szemében. Ez ítélet! — mondja Freyinet — Tisztelettel és óvatossággal kívánásgal kell fogadni, hogy virradjon föl az annyira szükséges kibékülés kor-szaka.

As egyik bíró kérdésére kijelenti Freyinet, hogy mint hadügyminiszter arra a szerepre szorított, hogy végrehajlotta a kormány határozatait, miután a legfőbb törvényszék elrendelte a revíziót. Demange kéri Freyinet-t, ismételje azt a kamarában tett nyilatkozatát, hogy az indiskréciós-nak és a legtöbb esetben az árulásnak is csak csekély jelentőség tulajdonítandó. Freyinet kijelenti, hogy véleménye szerint indiskréciós csak kis jelentőségű kellemetlen-ségek lehetnek a következményei, de elismeri, hogy a fedező csapatokra vonatkozó indiskréciós-nak nagyobb jelentősége lehet. Épp úgy igen veszedelmes lehet a folszerelésre és a robbanó anyagokra vonatkozó titkok nyilvánosságra hozatala. Mikor a tanu a kamarában így nyilatkozott, különösen azt akarta elkerülni, hogy a közvélemény akkori igazgatója nagyobjedjék. Labori kérdésére kijelenti Freyinet, hogy egyetlen olyan esetet sem ismer, a mely arra a föllevesre indíthatná, hogy külföldi pénz szerepelt az 1894-iki pör revíziója ügyében. Labori aztán azt kérdezi Freyinet-től, mit tart a saját egy részében Scheurer-Kestner, Traireux, Ranc és a semmitfessék tagjai ellen felhozott gyűmölésekről és arról, hogy ezek a lapok korrupciónak tulajdonítottak a nevezetteknek a revízióról való véleményét. Elnök nem enged meg a tanuak, hogy erre a kérdésre válaszoljon és szemére veti Laborinak, hogy a tárgyalást szenvedélyessé akarja tenni. Freyinet azonban kijelenti, hogy Scheurer-Kestner jellemét nagyrabecsüli. Vallomása befejeztével Freyinet kimegy a terem-ből.

A tárgyalás befejezése. A következő tanu Gallichet (Galli), a Drapeau című napilap igazgatója, a kit Cordier-nek arról a mondatáról hallgatnak ki, hogy: „Tetten érték Dreyfust.“ Cordier azt válaszolja, hogy már előbb megmondta, hogyan történt, hogy megváltoztatta nézetét. Belhomme írásszakértő, a ki a bordereaut az Esterházy-ügyben Courard és Varinard írásszakértőkkel együtt tanulmányozta, fontartja azt az állítást, hogy ez az írat nem Esterházy műve. A tanu hamisítványnak tartja a bordereaut. Aztán technikai magyarázatokba bocsátkozik, Dreyfus írásáról pedig azt mondja, hogy semmit sem mondhat róla, mert nem vizsgálta meg eléggé. Demange-nak néhány megjegyzése után a tárgyalást dében bekezeszik és a legközelebbi ülést holnap reggel fél 7 órára tűzik ki.

Paty de Clam kihallgatása. Rennes, aug. 29. A kormánybiztosnak amaz indítványát, hogy du Paty de Clamot bizottság halgassa ki, oda-magyarazzák, hogy az a francia kormány utasítására történt. Du Paty de Clam az egyedüli élő tanu, a ki a Dreyfus elleni komplottról a leplet le képes rántani. Dreyfus védői várják, hogy du Paty de Clamot kihallgassák, hogy végre az ügy általa is tisztáztassék. Tavernier százados holnap a haditörvényszék megbízásából Párisban kihallgatja du Paty de Clamot Demange jelenlétében.

A Dreyfus-pör vége. Köln, aug. 29. A „Kölnische Zeitung“-nak a következőket jelentik Rennesből: Illetékes oldalról jelentik, hogy a Dreyfus-pörben az ítéletet szeptember 8—9-én fogják meghozni. Milyen lesz az ítélet. Köln, aug. 29. A „Köln. Zig.“-nak jelentik Párisból, hogy a kormány nagyon bízik abban, hogy a hozandó ítélet Dreyfusra nézve kedvező lesz.

Schwazkoppen hallgatni fog. Berlin, aug. 29. Ambár itteni illetékes helyen már többször kijelentették, hogy Schwazkoppen nem léphet ki rezervejéből és nem is volna értéke annak, ha beszélne, mert Bülow államtitkár már minden szükséges megmondott, több helyről mégis mindig újra felhangzik az a követelés, hogy legalább az áruló nevét mondják meg. Ezt a követelést sem fogják teljesíteni és pedig ugyanaból az okból nem, mely eltiltja, hogy egy újabb hivatalos német akcióit indítsanak meg Dreyfus érdekében. Eltekintve attól, hogy minden tradícióknak ellentmondana az, ha a kémszolgálatra használt listát vagy tisztek nevét közzétenék, Esterházy vagy Henry elárulása nem is változtatna a jelenlegi helyzeten. A revízió ellenségei ugyanazt állítanak, a mit eddig is mindig állítottak, hogy tudniillik a berlini lépés nem egyéb, mint manőver Dreyfus megmentésére. Különben is alig volna várható, hogy Schwazkoppen esetleges nyilatkozata erősebb benyomást gyakorolna, mint Paniz-zardi nyilatkozata gyakorolt.

Mercier Angliában. London, aug. 29. A „Daily Telegraph“ értesülése szerint Mercier tábornok előkészületeket tesz arra, hogy a Dreyfus-per befejezése után elhagyja Franciaországot és Angliában telepedjék le. A tábornok a déli tengerparton, Fallmouth közelében, egy kis birtokot bérelt. Mercier felesége angol nő.

A köztársaság ellenségei. Páris, aug. 29. A Matin jelentése szerint az állami törvényszék nem fog szeptember második fele előtt összeülni. A Lanterne azt hiszi, hogy az állami törvényszék összehívásáról szóló rendelet aláírása nem várható olyan hamar, mint állították. A dekrétumot csak a Fabre vizsgálóbíró által végzett vizsgálat befejezése után fogják aláírni.

Ujabb letartóztatások. Páris, aug. 29. Lissajoux-t, a „Petit Journal“ főszerkesztőjét, a ki az „Eclair“-nek a „cette canaille de D...“ kezdetű titkos iratot átszolgáltatta, delután letartóztatták. Caen, aug. 29. Lefevre-t, az ifjú antiszemita-liga elnökét, a kínél ma házkutatást tartottak és számos iratot lefoglaltak, letartóztatják és Párisba vitték.

Epizódok. Dreyfus szolgája. Dreyfus mellé, mikor a rennesi katonai fogházba vitték, egy katonát rendeltek szolgául. A katonát két évi fogházra volt ítélve, feljebbvalói ellen elkövetett sértés-ekért. Ez a katoná legnap elutazott szülővárosába, mert hátralevő büntetését elengedték. Dreyfus most szolgá nélkül van. A rennesi újságírók élénken vitálgatják az esetet. Azt mondják, hogy nem a katonának kegyelmeztek meg, hanem Dreyfus szolgáját küldték el. Bizonyos újságírók nagyon szeretnek, ha ezental Dreyfus maga sópörre ki szobázt és maga tisztítaná ki cipőjét. Az is fontos kérdés most, a mely tan ok nélkül nem egy embernek okoz fejtörést: lesz-e és ha igen, ki lesz Dreyfus új szolgája. Loubet és a hadbírósg. Loubet, a ki Rambouilleben nyaral, a kerületi tanács tagja alkalmával politikai beszédet mondott, a mely nagy feltűnést keltett. Beszédében ugyanis a Dreyfus-üggyel és a hadbírósgal is nyilatkozott, ezeket mondván: — Ha majd a rennesi hadbírósg teljes és feltétlen függetlenséggel megnokára mehozza ítéletét, az egész országunk el kell a lopadnia, mert a társadalom nem lehet el az igazságszolgáltatás határozatainak tisztelete nélkül.

EGYHÁZ. Az egyetemes evangélikus egyházi gyámintá-zelet és Luther-társaság Szarvason szeptember 29-án és 30-án évi közgyűlést tartó Radnóczy János és Balitt Frigyes püspök elnöklés alatt. A pesti ír. hitközség előkészítése által az egyetem ijtásig számára az ir. főnökökpen rendezendő isteni tiszteletkhez szóval jelek, e hó 21-én, délut. 3-5-ig, fognak az írók előadásait mellett (VII. ker. sziputca 12. sz. II. em.) tisztázni. Az unitáriusok zsinata. Fokozott érdeklődés mellett folytatta ma Székelykeresztúron az unitáriusok zsinata a tanácskozását. Az ülésben ezuttal is id. Daniel Gábor főgondnok és Perencz József unitárius püspök önközlött.

A tegnapi ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után id. Daniel Gábor világi elnök dr. Nagy Károly bírói gondnok haláláról emlékezett meg. Betegsége továbbá Szentiványi Gyula köri gondnok, Benczédi György köpenztáros, Boros György közigazgatási jegyző, Mózes Andrács pénzügyi jegyző és Szentkeresztúri Árpád orsz. képviselő, egyházi tanácsos lemondását. A zsinat a lemondást egyelőre el nem fogadta el. János Albert székelykeresztúri köri gondnok a zsinat kezébe letette az esküt s új hivatalába legett beköltözött. A tegnapi kiadott bizottsági elnökötől kérték be azután a jelentéseket a számadásokról. Perencz József püspök indítványára a zsinat Kiss Sándor elnöklet alatt bizottságot küldött ki, hogy a theologiai dekanai állásra, a kolozsvári és székelykeresztúri gimnáziumok igazgatói állásra, valamint a belső ember-nyugdíjintézetnek pénztárnoki állására a kandidációit cipe meg.

A püspöki titkári állás betöltése kérdésében hosszabb vita keletkezett. A zsinat tudomásul vette, hogy az új titkári állásra a pályázati határidő lejárt, de pályázó nem jelentkezett. A zsinat az elnöki főgondnok indítványára kimondta, hogy a püspöknek a pályázat meddő voltáról szóló jelentése tudomásul veszi és ezt Deák Albert javaslatoval képest továbbá: „Értékelés és egyházi képviselőtanácsnak adja ki.“ Deák Albertnek a Berde-üggyel s Fekete Gábornak a közalapokról szóló jelentését tudomásul vették és a felmentést megadták. A költségvetés tárgyalása során Filip Albert a püspöki fizetés megújításáról való gondoskodásra hívja föl a zsinat figyelmét. Már a jövő évre kéri ezt a fizetésjavítást. Perencz József püspök kijelenti, hogy ő fizetésjavítást sohasem kért, most sem kéri, de ha módját egyháti ennek, szívesen veszi. Érette azonban egy krajczár feljlesztés esetén az egyház. Id. Daniel Gábor elnök úgy találja, hogy az unitárius püspök sok áldozatot hoz s az egyház kötelessége gondoskodni arról, hogy a püspök öntudó megfeleljen a püspöki melloságnak. Arra kéri az egyházi képviselőtanácsot, nehézteljesen maradjon rá most, hogy a püspöki fizetés már a jövő évre megújíttassék. (Általános élénk helyeslés.) Dr. Deák Albert: „Még a defizit se állja útját a döntési megjavításnak, mert akkor is egybeült kell föltüntetni és megkeresni a defizit.“ A zsinat végül így értelemben határozott.

A zsinati tanácskozásokat ezzel felfüggesztették s az egész zsinati gyűlést a templomba indult, a hol nyoloz új papot kellett a püspöknek fölszentelni.

VIDÉK. Makó új polgármestere. Ismeretes dolog, hogy Szell György, Makó város polgármestere, a kit felfüggesztett a helygymiszter hivatalából, lemondott viselt állásáról. Polgármester-helyettesül — mint tudósított írja — Ocserepnyés János városi főkapitányt választották meg. Telefon Budapest és Nagy-Beszerkesztő közt. Torontalmegyei közigazgatási bizottsága feliratban kérte a kereskedelmi minisztert, hogy a nagybeszerkesztő telefonhálózatot kötsse össze a budapesti központtal. A kereskedelmi miniszter a kérelemnek eleget tett és elrendelte, hogy már a jövő hónap elejétől kezdve Nagy-Beszerkesztő is vonjak bele az interurban telefonhálózatba. Állásába visszahelyezett főjegyző. Megírta a minap, hogy Mezőtur város képviselő testülete szülőböl-séggel felfüggesztette állását Fudgys Károly főjegyzőt. A járs-negy-kun-szolnokmegyei közigazgatási bizottság tegnap tartott fegyelmi ülésén állásába egyhangúlag visszahelyezte és pedig a felbecsülésre való tekintet nélkül, mert a felfüggesztés személyes hosszú eredménye volt és az 1896-ik évi országgyűlési képviselőválasztásból keletkezett.

A F. M. K. E. közgyűlése. Trencsén, aug. 29. Estendőnk óta nem volt olyan nagyszabású a F. M. K. E. közgyűlése, mint a mostani, melyen a Felvidék egész magyarsága szinte összefutni látszott a pánszláv aglációz hatása alatt. A válassz, a mivel a F. M. K. E. a töröcszent-mártoni memorandumra felelt, teljesen méltóságos és imponáló volt. Hétfőn dében érkezett meg az egyesületi központ Nyitrai Thuróczy Vilmos főispán vezetés alatt s az állomáson, Trencsénben, Baross Jusztin, alsipán, údvészölő lelkes beszédei: a F. M. K. E. zászlótartói. Zenező mellett, hosszú kocsisorban vonult be a fényes menet a diadalkapuk előtt, a föllobogozott, pazarul díszített városba s még aznap delután megtartotta a F. M. K. E. központi igazgató-választmányára az ülést, melyen a közgyűlés tárgyat vitattak meg és készítették elő. Az igazgató-választmányi ülésen Thuróczy Vilmos személyesen elnököl s üdvözölték a megjelent nagy-számú tagokat, kérte, hogy alaposan vitassák meg az előadandó tárgyakat, hogy a másnapi közgyűlési diskusziók nélkül folyhasson le s a felvidéki hazafias magyarság nemzeti ünnepe lehessen. Erre aztán nagy vita indult meg, kivált az alapszabályok módosítására vonatkozó tervezet nem tetszett a választmányoknak s az egyesületi titkár választására nézve nagyon megosztottak a vélemények. E két pont miatt aztán az igazgató-választmány néhány tagja szavazat nélkül megegyezett az egyesületi költségvetés, évkönyv és a jövő évi előirányzat keményen meglátnak. Fegyvertársa akadalt a választmányok azon tag-jában, a kik tartottak attól, hogy az elnökség az alapszabály-módosítás tervezetét keresztül akarja erőszakolni. Azonban az elnökség nevében dr. Janits Imre ügyvivő alelőnk kijelentette, hogy az elnökség, bár meg van győződve a tervezet módosítás szükségességéről és helyességéről, azokat csakis általános egyetértéssel öhajtja megalkotni a mután erre kitéltés alig lehet, belenyug-szik, hogy a régi alapszabályok továbbra is érvényben maradjanak. Ny értelében is határozott az igazgató-választmány és az alapszabály-módosítás tervezetét újabb tárgyalásra s megfontolásra fölhívta az összes választmányokat. A titkári állás betöltése volt a másik kérdés. Két párt állott itt szemben egymással: az egyik Clair Vilmos budapesti újságíró, a másik dr. Dingha Béla író köri csoportosult. S miután a vita során a kapacitáció nem sikerült és nem fogadták el Majláth István nyug. főispán azt a következő indítványt sem, hogy a titkári állás helyettesítés útján egy évre ideiglenesen töltessék be, szavazásra került a kérdés s az igazgató-választmány szököbbeségben abban állapodott meg, hogy a titkári állásra a közgyűlésnek Clair Vilmost fogja ajánlani. Az igazgató-választmányi ülés ezzel ejteli fél 11 órakor beveződött s az Arany bárányszálló-ban békélyes ismerkedő est volt, a melyen az elentettek látszólag szeliden elismultak. Ma delőtt 10 órakor kezdődött azután a közgyűlés. A megvezet szufolások meglét a felvidék előkelőségeivel, a kik között voltak: Thuróczy Vilmos, Osztróczy Géza, dr. Janits Imre, Gyurky Géza, Zsombokréthy Emil, Baross Jusztin, Lavotta János, Szulgyóczy Dező, Kótya Miklós, Emőd József, Mezey Gyula, Ripásky Mátya, Markovics János, Dingha Béla, Jecsenyák Sándor, Rakovszky Géza, Laszkary Gyula, Kovács József, Lőrinczy Adolf, ifj. Justh György, Láberty Gusztáv, Pongrácz Gyula, Pongrácz István, Pongrácz Béla, Sipeky Sándor, Fodor Kálmán. Pontban tíz órakor érkezett meg Thuróczy Vilmos főispán elnök, kit a terembe lépéskor és a meg az elnöki emelvényhez ment, lelkesen eljenzett a gyűlés.

Thuróczy Vilmos azután az elnöki széklet első ízben elfoglalván, a következő beszéddel, melyet többször zsebes eljenzés szándékú fölé, nyitotta meg a gyűlést: Tisztelettel köszöntöm! Nem tagadom, némi aggodalommal foglalom el ezt a helyet, a melyre az önk megtisztelt bízalma hívott, mert egyrészt nagy meyerem kormányzása és sok másféle terjedő elítoltságom munkásságomat erősen igénybe veszi, másrészt, mert tiszteletreméltó hivatali előidom nagy szemleli tehetségeit mellényelva, látogatnom, hogy képek lépés-ké nyomod-kalába lépve, a várakozásnak méltóan megfeleljen. Eteletem pályája mindig így fordult, hogy rajta az élet reális küzdelme közé sodortattam, de sohasem lével attól az ideális eszmekörítől, melyben a nemekhez hasonló társadalmi alakulatok élnek. A körözt azon vilá-góra közt, melyben az en hivatásos munkásságom mozogt, és a közt, mely a F. M. K. E.-nek tartalmát ad, látszólag nagy a különbség. Amabban szüntelen küzdelem, forrongnak az emberi erők, szenvedélyek és törekvés, emebben szelid, napfényes deriben olvad fel szívünk minden nemes érzése. Amabban sokszor öszméműk fegyvereket, míg itt egy közös, nagy, általános öhajtásban békésen ölelünk. De munkaköröm mindégnyében szemem előtt lebegett mindig azon szent célt, a melyet egyesületünk elérni törekszik és a melynek eléréséhez a módot én is erénytelenül keresem. Nem akarom, nem is szoltam ámban sem magamat, sem másokat. E zászló alá, melynek raját kezemből adták, én nem hozhatok sem az ifjú lelkű tüzest heví-letet, sem a merész kőltői álmatok, a melyek szárnyán az ideális lelek kalandozhat. A szavok és gyöngyöl virágjából sokat letérdel a család és a tapasztalt, de meghagyja lelkünknek azt, a mit elpusztítani semmi vihar sem képes: a langoló hazaszeretetet és a magyar faj fenntartásának, fejlődésének forró vágat. De hiszen, talán nem is virágokra van itten szükség, t. uram, a hol a magyar társadalom önkényes szövet-kezes a végét, hogy a fajbeli öszmértározás kapcsait megerősítsük, nagyon is reális valóságokon épült fel és ezért eléltnek természetesen föltételeit s a mindennapi valóság elölelőit meg megszerezte. És azok között a feltele-let között mindenesetre a legelső lelkünknek az az önkélti tulajdonsága, mely személt szallott reánk és reméljük, hogy unokánkra is át fog szállani a magyar nemzeti, a magyar faj érte, mely sem az élet viszony-tátsáigai, sem a korral növekvő gyöngeségünkön nem változtat, a mink ugyanakkor kell lennie az ifjú álmatok és az akonvát tárgys idején egyaránt. Ez az érzés az, a mi végre csatára szolt hennünket veszed-lem idején és a csöndes munkához erőt ad a béke nyugalmis napjában. Nincs oly nemzet, melynek lelkeben ez az érzés olyan erős volna, mint a magyarában. Mi magyarak, az élet minden viszonylatában tudjuk, hogy magyarak vagyunk, hogy magyarak fogunk maradni, hogy nem tudnánk mások lenni, mint magyarak. Ez a hatalmas, ez a velünk született érzés teszi azt, a mit nemrégiben hazai közéletünk egy költője is mondott, hogy a magyar kultúra életlen szellem más nemzet kulturális életében nem lehet hasonlítani, mert míg más nemzet-nél a kultúra bizonyos tökére szorult, vagy azokra öszlik föl, addig nálunk minden intézmény és annak minden munkása a nemzeti kultúra hivatására szol-galában áll. Mintha csak ösztönzerűleg éreznék, hogy a sok század után, mely alatt harci vítétségünk drága hazáink megszerzte, most olyan évszázadok következnek, melyek alatt szellemünk feyverével kell ugyanezt a hazát megtartanunk. Ez az életösztön, az a nemzeti öntudatunk alapja; ez az, a mi mindnyájunkat fogé-konytatja te a nemzeti közművelődés iránt; ez az, a mi én szívetem is dobogtatja és hazá bízta, hogy minemű fogakozásaim dacára is, használhatok a F. M. K. E. nemzeti érdekében.

Szépem kifizet azután a nemzeti közművelődés miben-létét, majd így folytatja: A zsinati esztendőszűke, lelkendezés és munka nem volt elég arra, hogy egyaránt, reméljünk beteljesülnök: de azt látjuk, hogy ez az egyesületi gyökert vert a felvidéki közéletben: azt látjuk, hogy ma is lobogója nagy gyűl évenként magyarsá-gunk: és a nemzeti élet jelentős tényezője lett, mely a magyar közművelődés ügyét fogyatekos erővel bír, de mindig híven és becsülettel szolgálja. Ennek a tudata erősit meg engemet és a kitartásomat és his-zem, hogy a hiányzó ifjúság hevet pótolni fogja az elletapszaltat, nyugodt mefontolással, a becsületes törek-vés, a mely minden munkakörömben elvezeteltem volt és a szeretet, a melyet szívem ez iránt az egyesület iránt érez, pótolni fogja az a biztos tudat, egy eszményünk, t. közgyűlés, és terem egy-egy uddasz, hogy mindya-tan egyfőtérűnk s vállvetve együtt dolgozunk gyűnk önműködésün. Kérem is a F. M. K. E. minden egyes tagját, hogy személyünkkel hódolva, együttes erővel legyenünk munkálkodjunk és hogy a magyarosodás szent ügyén érdekeljünk engem nehéz feladatunknak megol-dásában szives támasgatóban részesítsünk.

Ezt kérem most, ezt reményteltem akkor is, mindezen fontos s nehéz tisztséget elváltaltam. (Zajos el-jenzés).

Azán Osztróczy Géza, Trencsén vármegye főispánja szép beszéddel üdvözölte a közgyűlést. Az ifjú főispán beszédét a közgyűlés tisztelet rokonzenével fogadta. A zajos eljenzés csillapulta után dr. Janits Imre ügyvivő elnök mondott nagy beszédet az egyesület mult évi tevékenységéről, melynek irányát, hivatást lelkes hével aposztrófolta. Ugyanó lendülettel beszédében bucsuzott el a F. M. K. E.-től, a melynek nemzeti ügyét tehetsége szerint híven igyekezett szolgálai. Dr. Janits Imre meleghangú indítványára a közgyűlés Lőrinczynek elismerést és köszönetet szavazott. Titkárnak egyhangúlag Clair Vilmost kiáltották ki, a ki nyomban válaszolt az iránt, melyet az egyesület szolgálatában követni kíván. Clair és beszédét a köz-gyűlés meleg rokonzenével fogadta. Ez ezzel aztán Thuróczy elnök be is rekesztette a közgyűlést. Delben 300 teretűki banket volt az «Arany báránny» nagytéremben.

A felvidéki magyar közművelődési egyesületbe e napokban lépett be alapító tagul: Vörösmarty Béla állam-titkár, Thuróczy Vilmosné úr. Tóth Zsuzsanna eszl-gkereszties hölgy és rótlapú Mihály Ignác, kocs-i, komárommegyei nagybirtokos.

UJDONSÁGOK. — aug. 29. — Tisztelettel felkérjük azokat a t. előfőtérítelt, a kiknek előzetesen aug. 31-én lejárt, hogy azt mielőbb megújítani szándékozzák, nehogy a lap szétválásában remakadás álljon be.

Előfizetési árak: Egész évre 20 ft. — kr. Negyedévre 5 „ — „ Egy hóra 1 „ 80 „

Különös figyelembe ajánljuk, hogy hazánk leg-szebb és legértelmesebb divallapjának: a „Dívat-szalón“-nak kiadóhivatalával kötött szerződésünk értelmében előzetesen a lapot kedvezményes áron: egész évre 4 forintért, félévre 2 forintért, negyed-évre 1 forintért rendelhetik meg. Az előfizetési díjak az Egyetértés előfizetéseivel egy utalványon beküldhetők.

— Személyi hírek. Károly István főherceg Fiuméből Abházába és Lovranába rándult át, ma reggel pedig az Összer földelétén elutazott. — Jenő főherceg, a ki a 25. gyalogezred élén a hadgyakorlatokra megy, Brannsdorffba érkezett. — Hegedűs Sándor kereskedelmi miniszter nevével és leányával Ostendéből Bécsbe érkezett. — Schann-burg Lappe György uralkodó herceg ma baranyamegyei birtokára, Dárdára érkezett, a hol több hétig fog időzni, hogy szarvasokra vadászson. — Dr. Csatory Lajos miniszteri tanácsos külföldi út-jából visszarézett a székesfevárosba. — Baro Thorosy Viktor főispán Budapestre érkezett. — Dr. Tankó Samu főorvos, a székesfevárosi Szt. Margit kórház rendelő orvosra nyaralásból visszatért. — Oszár szék király szeptember 2-án elhagyja Krisztianit és Helsingborgot a Kopen-hágába utazik, hogy Miklós ezárt ott tartózkodásá-nál üdvözölje.

Monács. Leleplezték ma dében a mohácsi eszlásokon II. Lajos magyar király domborművű mellszobrát. Ez imát is mondtak a haza védelmében elesett hősök lelki üdvéért. Egyszerű, de fenséges volt az ünnepély. Kevesen voltak jelen, de a kik ott voltak, a magyar történelem minden tájfalmat, a nemzet minden sereglét érezték szívükben. Magyar király szobrát leleplezték. Hősök em-lékét ünnepelték. A szobor egyszerű, nem királyi emlékek. Az ünnepély felségs volt egyszerűsége-ben, de nem királyhoz s nem a nemzet martírjai emlékehez méltó. Polgar-ember emlékeztetést szokták így meg-ünnepelni. Nem pedig királyt és nem vértanúságot szenvedett hősökét. Albrecht és Hentzi szobrát nagy katonai pompával leleplezték le. Ott volt a magyar kormány, ott volt a hadsereg s ott volt a király, vagy a képviselője. Pedig ezek hősök se voltak, magyaro-k se voltak. Sőt elcsépek voltak. Es ki volt ott a Csepelalakra full magyar király szobrának leleplezése? Senki. Se a magyar király képviselője, se a kormány, se az országgyűlés, még csak a vármegye se. Király volt II. Lajos és magyar király. Az el-esettek is hősök voltak, a kiknek sirlalmara a történelem letési vítétségi koszorúját.

Miért nem volt hát senki ott az ünnepélyen? Hol volt a jog, a törvény és igazság miniszter-üme? Hol volt a „hősök emléket őszerelettel ünnepelő hadsereg, a Hentzi szobránál listelgő magyar királyi honvédség küldöttsége? Vagy ezek talán nem voltak olyan hősök, mint Albrecht, mint Hentzi? Ezek talán nem lettek annyit az uralkodóhoz, a haza érdekében, mint az osztrák zsoldos katona? A németek lenkőt szellemű eszlására szemé-lyesen veszt részt a legtöbb hazafias ünnepélyen. És ékes szóval dicőstől az elesettek emlékeztel, s erősitve ez által a nemzeti önéreztet. A magyarnak is van történelem. Dicsőséges történelem. Miért nem ünnepli a hatalom emléket az emlékeztet s miért feldekköz meg egykori királyi emlékeiről is? Fel a nemzeti szellem erősbítésétől, gyarapításától azért, nehogy a nemzet öntudatára ebredjen. Az a jelszava most is, a mi régenre volt: — Vakulj magyar! Aludj magyar! Az ünnepély lefolyásáról a következőket írja tudósítók:

Delőtt 9 órára sokan a csata színhelyén, Begretr zandokoltak, hogy a hazafias ünnepen részt vegyenek. Az ünnepély sorában volt Jágys József mohácsi or-szággyűlési képviselő és Kiss György budapesti szobors, a szép emikmű tervezője is. Az ünnep a Kalvária-központban nagyszabású és egy-hazi szónoklatokkal kezdődött. Spiesz János apátkano-nok magyar nyelven, Sommer káplán német nyelven emlékezeseket tartottak. Istentisztelet után, háromeg-yed 11-kor az ünneplő közönség a város eszlágozóre-szállt, a mely a szerezetenél jött II. Lajos király halála helyén, a Csepelalaktól partján emelt emlékoszlophoz ment. Az emlékoszlop előtt tartott ünnep a mohácsi daloskór Himnuszokkal kezdődött. Az enek elhangzása után Margitay Péter tartott lelkeshangú ünnepi be-szédet, utána pedig dr. Philipp Ferenc Kisfaludy Ká-roly Monácaról írt elegiáját szavolta el. Német Lipót ügyvéd, az emlékmű-bizottság alelnöke Mohács városá-nak átadta az emlékoszlop, melyet Toldy Jenő városbíró vett a kezébe. Az ünnep, a mely igen nagy közönség jelenlétében folyt le, a mohácsi daloskór Szózatával ért véget.

A román királyi pár Budapesten. *Károly* román király és neje ma reggel 7 óra 50 perckor a bukaresti gyorsvonattal Budapestre érkeztek és rövid időre után felöltöztek utazni Bécs felé. A király kíséretében voltak: *Manu* ezredes, *Gratiannu* őrnagy és dr. *Theodor* udvari orvos, míg a királynét néhány udvarhölgye kísérte. A királyi pár fogadtatására a peronon megjelentek: a román konzulátus összes tagjai, a román király nevet viselő 6. gyalogezred küldöttsége, *Suchy* Tivadar ezredes vezetés alatt, az állanvasutak képviselőiben *Tolnay* felügyelő, *Offner*, *Lachnit* és *Merkl* felügyelők és *Winkler* főmérnök, míg a rendőrség részéről *Paulik* Ferenccel felügyelő. A királyné a korai időre való tekintettel ki sem szállt a vonatból, a király ellenben lejtűt s szívesen üdvözölve a megjelenteket, a főkonduktort átvett egy gyönyörű csokrot a királyné részére. Azután bement a kir. hercegi váróterembe, s ott a főkondukt, *Suchy* ezredes és *Tolnay* felügyelő társaságában megpöregeltek. Háromnegyed 9 órakor *Sachs* román kir. utimarsall jelentette a királynak a vonat indulását, mire a felség meleg kézzel búcsúzott társaságától, s a 8 óra 50 perckor induló vonattal tovább utazott. A román király igen jó szíven van, s nyoma se látszik már rajta nemrég kiállott betegségének. — A román királyi pár — mint nekünk táviratozzák — délután 1 óra 15 perckor Bécsbe érkeztek.

A kilencz száz éves szent korona. A huszadik század első évében Nagybölgössonynapján lesz kilencz száz éves, hogy Esztergomban apostoli királyi koronázást *István* fejedelem. Ezt az évfordulót, a mely ötszázik a magyar katolikus egyház alapításának 900 éves jubileumával és az 1900-ra hirdetett egyetemes katolikus világ-ünnepvel, nagyszabású ünnepségekkel kell összekapcsolni. Legújabbban Esztergomban *Vasary* Kólos hercegprímás a képtelen több tagjával érkeztetett tartott az országos és helyi ünneplések módozatáról. *Boltizár* József címzetes püspök, érseki helynök emlékeztetett a múltkor, hogy az országos ünnepség programját terjesztett az érkeztetett elő, hogy a három-ünnepet országos világtól minél fényesebbé tegyék. Esztergom városának, mint az ország hercegprímásának székhelyének azt a feladat, hogy ott az első magyar királyi megkoronázásának helyén a magyar királyságnak, a legújabb európai monarchiának kilencz száz éves fönnállását külön is ünneplje a magyar egyház alapításának éppen oly emlékeztetés fordulóival együtt. És ennek a helyi ünneplésnek a programját véglegesen megállapította az érkeztetett. Az országos ünnepség módozatát azonban majd csak a jövő hónap veszi tárgyalás alá a püspöki érkeztetett, mely — mint már jelentettük — szeptember derekán ül össze Budapesten, hogy a katolikus autonómia ügyében is állást foglaljon. A püspöki érkeztetettnek, mint nekünk megbízható forrásból jelentik, a hercegprímás az országos ünnepség tárgyában oly javaslatokat fog tenni, melyek a nagy nemzeti és hazafis megemlékezésen kívül alkalmasak lesznek a trón és nemzet, valamint állam és egyház között a hagyományos kapcsolatok kifejezésére juttatni.

Oktober hatodik. A gyzas októberi nap felszázados évfordulójának megünneplésére országos érdeklődés van az előkészületek minden nagyobb városban és községben megünnepelni a vértanúk emlékeztetését, fényes gyzasünnepet rendez a hazafii kegyelet. A főünnepségek természetesen Aradon és a fővárosban lesznek. Különös fényrel ünnepeket a vértanúk halálának felszázados évfordulóját az egyetemi ifjúság. Az egyetemi templomban tartandó gyzásme utáni, gyzásközgyűlést tart, melyen beszédekkel és szavalatokkal fognak szólni a vértanúk emlékének a gyzásközgyűlés után az ifjúság zászló alatt kivonul a Bathányi-mauzóleumhoz és azt bezárkóztatva megkoszorúzza. A felszázados évforduló alkalmából kegyeletet teremt fel. A tiszahárom aradi vértanú közül heten: *Aulich*, *Pölteberg*, *Lázár*, *Schweidel*, *Török*, *Kézich* és *Nagy-Sándor* a kivégzés helyén állussák örök álmutak. Ezeknek a vértanúknak csontjait kegyeletesen összegyűjtötték és megsejtenet sírban örök nyugalomra helyezték. A 10. rövidség miatt azonban az évfordulóra nem lehetne kivonni a tervet és ezért azt a jövő tavaszra fogják elhalasztani, a mikor aztan engedélyt kérnek az állásokról. A halvasan években is volt hasonló mozgalom, melynek célja *Átdel* aradi főispán állott. A kegyeletet ter azonban hajótörést szenvedett azon, hogy az állásokról nem lehetett engedélyt nyerni.

Értelmesség az ózari oszlopban. *Vladimir* nagyszerű és felesége értelmességje alkalmazásával a császárkezesi csári palota kápolnájában tegnap halandó istentisztelet volt, a melyben résztvett a zári pár, a nagyhercegek és a nagyhercegnék. A külföldről a követők fejedelmi személyek és más vendégek voltak jelen: *Mária* mecklenburg-schwerini övezgy nagyhercegné, *Pál Prigyes* és *János Albert* mecklenburg-schwerini hercegek, továbbá a 12 thüringiai huszárezrednek és a 14 osztrák magyar huszárezrednek a küldöttsége, a mely ezeknek a nagyherceg a tulajdonosa. Az istentisztelet után dejeuner volt, a melyben résztvett a csári pár és az istentisztelet jelen volt vendégek. Az ünnep nagyhercegi pár számos üdvözlő táviratot kapott.

Az új királyi palota építése. Az új királyi palota második szárnyának építésével már egész a föld-szintig haladtak. Egidyejéig az új palota építésével a régebbi szárny gyökeres átalakítása is serényen folyik, a mennyiben most rombolták le a régi főkupolát, mely helyére újat építenek, mely az egész palota stílusával összhangban lesz. Az eddigi sárgára festett falakat fehér márványkővel fedik, úgy, hogy a másik szárny elkészülése után az sembinben is különböznek az újól. A nemes testőrség palotájára, a néhány nappal ezelőtt felállított Hungaria-csoporton kívül, még antique katonai felszerelés ábrázoló csoportokat is állítottak fel, melyek igen hasonlóak a Károly-kaszárnya homlokzatán levőkhöz.

Nász az Orleans-oszlopban. A párisi *Figaro* azt a hírt közli, hogy *János* herceg, a *chateaux* herceg második fiúja, a ki most dán szolgálatban áll, *Isabella* orleansi hercegnő, a párisi gróf harmadik leányát nőül veszi.

Megátamodott lapszerkesztő. Komáromban *Ben-rynek* Bálint lapszerkesztő el hó 27-én este, színházba ment, a nemes-öcsi hírhedt képviselőválasztás emlékének, Erdélyi Gáspár főjegyzőnek a bátyja, Erdélyi Pál bék-pusztai földművelő megtámadta s megöltte. A lapszerkesztő az előtte teljesen ismeretlen embert botjával elverte, mire az megszállt. Mint értesülünk, a támadás összefüggésben áll a szerkesztőnek a vármegye állapotait szelgőztető cikkeivel.

A miskolci új gimnázium felavatása. A miskolci új református gimnázium felavatása szeptember 11-én meg történt nagy ünnepséggel. Az új református templomban ünnepi istentisztelet lesz, a melyen a felavatást *Bán Bertalan* püspök tartja. Az ünnepségen a miskolci diárok énekel a utána nagy lármával a *székely* dalt énekeltek a városi előadószínt.

Xatonszítottak a léghajót. Przemysben aug. 25-én reggel fel 8 órakor *Engel* Adolf vartúrter fohadnagys és *Tepper* Gusztáv vartúrterhadnagys léghajót fejszítottak. A szék Magyarországra fel vitte őket és délután 1 órakor már Nagybánya felé lebegett, a hol már leszállani igyekeztek. A kötélet lebontották, de a leszállás itt nem sikerült. A szél tovább sodorta őket a Satorhegy felé. Ezt a helyzetet megfigyelve, miközben egy fahöz ütöttek, de baj nem történt. Délután 2 órakor a M.-Laposhoz 6 kilométerre fekvő Rogozhoz értek. A tisztek lekialítottak a léghajóból, hogy fogják meg a kötelet, mely Nagybányától kezdve folyton lógott. Az oláhok nem értették a német nyelvű kiáltást; de különben is feltűnt a léghajótól. A tisztek szerencsére épp akkor hajtották el a megyei uton *Bulbak* Antal o.-laposi birtokos. Látna, hogy mi történik, s hogy az egyik tisz, a ki időközben leereszkedett a hajóból, a kötel első végén függ, néhány mezei munkást kiabált össze. Az oda csodított emberek megfogták a kötelet s így aztán délután 2 órakor Rogoz határára sikerült a léghajót megállítani és lehozni a földre. Fölötték egy paraszt foglra és behozták M.-Laposra, hová a tisztek is bementek. Az éjszakai ott töltötték és másnap délelőtt kocsiáru üve, elhajaltak Galgóra, honnan a vasuton Kolozsvárra, s onnan haza utaztak Galicziába. Magyar-Laposról távirati értesítést küldtek Przemysbe holleltükről és szerencsés megérkezésükről.

Széki leányok Budapestén. Ismeretes az az akció, mit László Gyula beademényezett, hogy a széki leányoknak Romániába való kivándorítása társadalmi uton megakadályozzassék. Ez eszmé megvalósulásnak első nyelteként ma este 6 óra 20 perckor érkezett a nagyszabású-kolozsvári személyvonattal a keleti pályaudvarra az első széki leány szállomány. Lapunkban is jeleztük a széki leányok megérkezését s így a nagyközönség is tudomást nyerve arról, feltűnő sokan várták a széki leányoktól herobero személyvonat. A szállomány vezetője *Kiss Jenő* tanár úr az érkeztetést követően az akció indítója, László Gyula kereskedelmi és iparkamráti titkár is. A leányok 30-an indultak el a széki pályaföldre, utközben azonban, Aradon nyert kiszállították az új Budapestre csak 20-an érkeztek. Kellemes feltűnést keltettek a kiszállított leányok széki nevelésükkel s napbarátság, elterelés, piros pozsgos arcukkal. A közönség legnagyobb része tájékozatlan lévén a leányok ügyében, ott az érkeztetést akarták mindjárt és pedig oly számban felvilágosítani hazavinni őket, hogy talán meg ha tüsszet önnyomó lettek volna is, mindnyájuknak akadt volna helyük. A közönség vezetője, *Kiss Jenő* nagyvárzi, hogy a most érkezettek mindenképpen meg val fel van fogadva, vagy elő van jegyezve s így ezen leányok közül most szolgálatba mennek egy jelet van. Azok, a kik széki leányok cselekedteit elhagyják, forduljanak a Mártha egyesületnek a Ferenccel-bazisjában lévő irodájához, a hol előjegyzéseket elfogadnak s a lehetőséget szemlélve előbb fel is szállítatták az igényelt széki cselekedteket. *Kiss Jenő* szerint a most megérkezett szállomány — a mennyiben kellő számu előjegyzés lesz — már szeptember elején meg fog érkezni. — A ma este érkezett leányok László Gyula, *Kiss Jenő* és a Mártha-egyesület kiküldöttjeinek kalauzálása mellett villanyoson a Mártha-egyesület Szabolcs utcai helyiségebe mentek, a hol a mai éjszakai töltek, s holnap onnan helyezik el őket, az előjegyzés szerint az egyesület. László Gyula most újabb füzeteiben hívja fel a társadalmi figyelmet a széki leány pusztulására. Azt írja, hogy adatait többfelől kérésre vonta, szemre vetették, hogy a helyzet nagyon sötét, tényleg s e miatt kérték a kegyelet megújítását, a fűlelevenírt, Bresztjevet, a hat új figyelmességgel szorgalmat adták utálják a töltek, a melyek egy oly megszűnésre, mint a töltek. A széki leányok második csoportját decemberben indítják Budapestre. A fűző írója azonban azt fel, hogy a mag az *Emke*, a *Széki-Egyesület* és az *Országos Magyar Nemzeti Szocietás* együttes erővel kezdik meg venni az ügyet, addig nem lesz az akciónak kőle sikere.

Bunsen érdemrend. Az elhunyt tudósra rendkívül jellemző, hogy milyen keveset fordított azakra az érdemrendekkel, a melyekkel az uralkodók elhalasztották. Oly kevesre becsülték őket, hogy ünnepélyes alkalomkor egyszerűen elfelejtették rendjelet felmutatni. Sokszor nagyon rossznéven vettek azt a feledékenységet, a miért haziaszónyának az az eszméje temető, hogy a rendjeletet beletette *Bunsen* franklónémet nagyzszo-ba. Egyszer egy hadeni herceg érkezett Heildbergbe és a tiszteletere rendezett díszbejáró több egyetemi tanárral együtt Bunsent is meghívta. Bunsen lelépett az előcsarnokba, a mikor az ott összegyűlt urak egyike a szavakkal fordult hozzá:

— De kegyelmes uram, hol vannak az érdemrendei?

Bunsen megütözte a német a szőle, majd ferdüllet az areza és *bal* nadrágszívére nyulva egy markot csillagot, keresztet szedett elő. A jelenlévők csodálkozással csakhamar hangos kacagásba ment át, Bunsen pedig barátságosan mosolygva mondta:

— Oh! van még több is, és többi külföldeseket kihalasztotta a nadrág jobb zsebéből.

A Margit sziget szabályozása. Már több ízben fölmerült a Margit sziget szabályozásának kérdése, mely végre most előre jutott a dolog. A földművelésügyi miniszterium ugyanis elhatározta, hogy a sziget határának kiegészítését kapcsolatosan a szigetet véglegesen szabályozzák. A szabályozást nem egyszerűen, hanem bizonyos turnsokra osztva fogják eszközölni. Legelőször is a sziget első részét szabályozzák és a szigetet körülíró földcsigák feltöltik. Ez a feltöltés 200 000 frtká kerül, a melynek felét *József* főherceg, felét pedig az állam viseli. A szabályozással a sziget 15 holdnyi területtel megnagyobbodik, úgy hogy a Margit-híd oszlopa százszázalékosan folytatják északra fel, úgy szamitják, hogy a szabályozással öt év alatt teljesen elkészüljön.

Életut gyermek. Szegeden *Gondár* pincér nyolcz éves fia tegnap délelőtt a Tiszába akart ugrani, de a járókelők meg idejében megakadályozták vezetés szándékának végrehajtását. Az életut gyermeket elvitték a rendőrségre, a hol keservesen zokogva panaszolta csöpp szívének tenger keserűségét. Meghalt az édes anyja, a ki úgy szerette, és atyja csakhamar mostohát hozott a házhoz. A mostoha pedig öltötte-verte, kopáltatta a szegény gyermeket. Éjszakaiként kúckójában meglövedta eszedesen szidogált a kis fiúcska, miközben ajkai halkán rebegtek: «Anyam, édes anyam!» És ő is elakart menni oda, a hova édes anyja ment, fogja a tulvilágra akart menni, a hol édes anyja kecsén szegje majd kipiheenni a hosszu ut faramadást. Ott lebegett a szeme előtt anyja képe, a mikor a Tiszának ment. Jó emberek fogtak gondoskodni róla, hogy ne kerüljön többé gonosz mostohája kezei közé.

Százados iskolai ünnepség. A csurgói állami-láz szepélyzet ev. reform. főgimnázium szeptember 14-én ünnepi tennetűlással százados évfordulóját. Az intézet reformátusok részéről *gróf Festetics* György 1799-ben alapította. Főjegyzőcsere kisebb-nagyobb alapítványokkal hozzájárultak *Somogyi* Pál s a *Somogyi* család gróf apja, utánzatán az *Inkei* és *Gróf Festetics* Tassilo, követeve uszt szép példáját, 1883. óta évenként 300 frtká járul a gimnázium fenntartásához. Az új főgimnázium, mely 80 000 frtká került, most fogják ünnepélyesen felavatni, a mikor *Soltai* Alajos mezborszárt is leleplezik. Soltza az utóbbi években 30 000 frtká hagyományozott, melynek kamatát több szegényorszu tanuló élvezi. A dunántúli reform. egyházkerületi gyűlés is az ünnepség emelése czéljából az időben Csurgóra tartja üléseit, *Tisza* Kálmán, *Darányi* Ignác földművelésügyi miniszter és *Antal* Gábor püspök részvételével.

Elgázolt kis leány. Ma délután 1 óra tájban a Csányi-utca 2. szamu ház előtt egy postakocsi elgázolta *Lojler* Katica öt éves leánykát. A szerencsétlen gyermek oly súlyos sebeket szenvedett, hogy mire a segítségük hívott mentők megérkeztek, már meghalt. Holleltett a törvényszéki orvostani intézetbe szállították. A rendőrség megindította a vizsgálatot. Reméljük végre valahára erélyes intézkedések is fognak történni a postakocsik ellen, a kik folyvást veszélyeztetik a járókelők életét, tiszteletét és oly gyorsasággal halynak végig az utcákon, a mit a rendőrség mástól bizonyára nem tűrte el.

Öngyilkos honvéd. Nagy Szent-Miklóson tegnap *Bauer* Mihály a szegedi 4. honvédegyezred közlegénye szökélt meg a szegedi főbörténből és rögtön meghalt. Az ezred tagjai elmentek a szegedi főbörtén felé, de *Bauer* már régebbi idő óta emlegett, hogy 6 nem éli meg a hadgyakorlat végét. A szomorú legényt haza, Nagyikindára vonzotta a szíve, de a szörnyű regula köve tartotta. Most már lerázta a katonaságos nehez bilincseit.

Élegett termés. *Sorók* Károly állatkerti igazgató kis-tarcsai gazdaságában márt szombaton cséplés közben egy asztal kigyludat és 1400 kereszt rosz menthetlenül porrá égett. Az élegett rosz, valamint az egész termés az első magyar általános biztosító társaságnal volt biztosítva.

A kitagadott bosznija. Ragdendori ausztriai faluban a minap borzalmas gyilkosság és öngyilkosság történt. *Vock* Ferenccel jómódú gazda ember halála után övevények és öt gyermekének szép vagyonát hirtelen hátra. Az osztrákoktól az asszony gyermekeivel együtt legelősebb fiat, Ferenccel, a ki nyomorék volt, megfosztotta jussától és a munkáteleven embert a legnagyobb nyomorba döntöttek. Hiába könyörgött, hogy adják ki az apai örökséget, hiába jártak közbe érdekeltek a falu tekintélyes emberei, a család tudni sem akart róla. A kitagadott fiu ezért rézsűt buzított: elhatározta, hogy megöli édes anyját és György fiát, a kiket a galád telt szerzőknek gondolt. A minap hajnalban fellopogzott fivére szénpadlására és kétségű pusztájával felfegyverkezve, várta fivérét és anyját. Korá reggel *Vock* György kilépett a házából, hogy csépleni induljon a nyomorék a padlás nyílásán leste és a mikor megpillantotta, rástűtötte fegyverét. *Vock* György halálában találya rogyott a földre. A fegyverdörrenés kirohant az édes anyja és a kitagadott fiu felémelte fegyverét, hogy a második lövélval anyját terítse le. Az utolsó pillanatban azonban megborzadt önmagától és a fegyvert maga ellen fordította a gölygőt agyába röpítette. A szerencsétlen ember rögtön meghalt.

20 krért egy tanyai gazdaság. A Gazdasági Egyesülettel Országos Szövetsége az idén rendezi első mezőgazdasági kiállítását Szegeden. E kiállításnak kapcsolatban egy tárgyörjáratát is rendezték, melynek huzása a kiállítás utolsó napján — szeptember 10-én — megtartják meg. Az első főnyeremény 50 000 korona érték, melyet a sorsjáték rendezése szövetkezett intézetek közösen készítenek, vagy egy szegedi mintaszerző rendezett tanyai gazdasággal is megváltani. A többi nyereményt főleg kiállított gazdasági gépek és eszközök képezik, melyek szinten beállításra készpénzre. Különlegesen tartjuk olvasónk szíves figyelmét a sorsjáték felhívás, tekintettel arra a ház-fias és közhatalu czélra, a melyet az előmozdítási igyekezt, annál is inkább, mert egy-egy sorsjegyet a legszegényebb ember is megvehet. Léven arra csak 20 kr. Mint értesülünk, a sorsjáték iránt sokakban élénk az érdeklődés s a sorsjegyek nagy kelendőseinek örövendek.

A betiltott asztalos gyűlés. Tudvaleg, hogy a rendőrség betiltotta az asztalosok minap gyűlését, mert a sztrájkot akarták a gyűlésen tárgyalni. Az egy-behívók a betiltás ellen a belügyminiszterhez feleltek. Jakabffy államtitkár most válaszolt a felbőszítésre s értesítette a gyűlés egybeihívóit, hogy a rendőrség betiltást helybenhagyja, hivatkozva a belügyminiszternek 1892. évből kelt rendeletére, mely a sztrájkmozgalomnak nyilvános gyűléseken való tárgyalását betiltotta.

Az asztalosok gyűlése. Ma este 8 órakor gyűlést tartottak a Nagytemplom-utca 15. sz. alatti vendéglőben. Mianál meggyűléseket a rendőrség betiltotta, most *Kossuth* Lajos es korszaka napir-ndelők hívták egybe gyűlést s a főkapitány ezt tudomásul véve, arra elerőszolt *Keresztény* Kálmán kapitányt küldötte ki, a ki a sztrájkot több ízben feloszlaltotta, s a sztrájkmozgalommal fejezte. *Schmidt* rendfőhelyőrségi vezette alatt vagy 50 gyalogos és több lovass rendőr vonat ki, sőt a *József* és *Erdész* koronás rendőrszolgálatok, mianál a rendőrség tüntetőleg tartott. *Wetner* Jakab vezett visszapillantást a 48 eseményekre, mikor a magyarok szabadságukat küzdve azt kiválták az akkor kivított szabadságukat 1867-ben állított vissza-kapják s most, mint mondják, Magyarországot egyike a legszabadabb országoknak. Ha oly szabadságot küldöttek 1849-ben, a milyen most van, talonczalással és vjéji ügyekkel, akkor ily szabadságot nem volt erdemés küzdeni. A mesztérek összegyűléseik váraiban, az ipartestületekben, a munkásokkal pedig elöltonzólok. A munkásoknak szabad körzetben azok neveit, kik a sztrájkot több ízben feloszlaltotta, s a sztrájkmozgalommal fejezte. *Schmidt* rendfőhelyőrségi vezette alatt vagy 50 gyalogos és több lovass rendőr vonat ki, sőt a *József* és *Erdész* koronás rendőrszolgálatok, mianál a rendőrség tüntetőleg tartott. *Wetner* Jakab vezett visszapillantást a 48 eseményekre, mikor a magyarok szabadságukat küzdve azt kiválták az akkor kivított szabadságukat 1867-ben állított vissza-kapják s most, mint mondják, Magyarországot egyike a legszabadabb országoknak. Ha oly szabadságot küldöttek 1849-ben, a milyen most van, talonczalással és vjéji ügyekkel, akkor ily szabadságot nem volt erdemés küzdeni. A mesztérek összegyűléseik váraiban, az ipartestületekben, a munkásokkal pedig elöltonzólok. A munkásoknak szabad körzetben azok neveit, kik a sztrájkot több ízben feloszlaltotta, s a sztrájkmozgalommal fejezte. *Schmidt* rendfőhelyőrségi vezette alatt vagy 50 gyalogos és több lovass rendőr vonat ki, sőt a *József* és *Erdész* koronás rendőrszolgálatok, mianál a rendőrség tüntetőleg tartott. *Wetner* Jakab vezett visszapillantást a 48 eseményekre, mikor a magyarok szabadságukat küzdve azt kiválták az akkor kivított szabadságukat 1867-ben állított vissza-kapják s most, mint mondják, Magyarországot egyike a legszabadabb országoknak. Ha oly szabadságot küldöttek 1849-ben, a milyen most van, talonczalással és vjéji ügyekkel, akkor ily szabadságot nem volt erdemés küzdeni. A mesztérek összegyűléseik váraiban, az ipartestületekben, a munkásokkal pedig elöltonzólok. A munkásoknak szabad körzetben azok neveit, kik a sztrájkot több ízben feloszlaltotta, s a sztrájkmozgalommal fejezte. *Schmidt* rendfőhelyőrségi vezette alatt vagy 50 gyalogos és több lovass rendőr vonat ki, sőt a *József* és *Erdész* koronás rendőrszolgálatok, mianál a rendőrség tüntetőleg tartott. *Wetner* Jakab vezett visszapillantást a 48 eseményekre, mikor a magyarok szabadságukat küzdve azt kiválták az akkor kivított szabadságukat 1867-ben állított vissza-kapják s most, mint mondják, Magyarországot egyike a legszabadabb országoknak. Ha oly szabadságot küldöttek 1849-ben, a milyen most van, talonczalással és vjéji ügyekkel, akkor ily szabadságot nem volt erdemés küzdeni. A mesztérek összegyűléseik váraiban, az ipartestületekben, a munkásokkal pedig elöltonzólok. A munkásoknak szabad körzetben azok neveit, kik a sztrájkot több ízben feloszlaltotta, s a sztrájkmozgalommal fejezte. *Schmidt* rendfőhelyőrségi vezette alatt vagy 50 gyalogos és több lovass rendőr vonat ki, sőt a *József* és *Erdész* koronás rendőrszolgálatok, mianál a rendőrség tüntetőleg tartott. *Wetner* Jakab vezett visszapillantást a 48 eseményekre, mikor a magyarok szabadságukat küzdve azt kiválták az akkor kivított szabadságukat 1867-ben állított vissza-kapják s most, mint mondják, Magyarországot egyike a legszabadabb országoknak. Ha oly szabadságot küldöttek 1849-ben, a milyen most van, talonczalással és vjéji ügyekkel, akkor ily szabadságot nem volt erdemés küzdeni. A mesztérek összegyűléseik váraiban, az ipartestületekben, a munkásokkal pedig elöltonzólok. A munkásoknak szabad körzetben azok neveit, kik a sztrájkot több ízben feloszlaltotta, s a sztrájkmozgalommal fejezte. *Schmidt* rendfőhelyőrségi vezette alatt vagy 50 gyalogos és több lovass rendőr vonat ki, sőt a *József* és *Erdész* koronás rendőrszolgálatok, mianál a rendőrség tüntetőleg tartott. *Wetner* Jakab vezett visszapillantást a 48 eseményekre, mikor a magyarok szabadságukat küzdve azt kiválták az akkor kivított szabadságukat 1867-ben állított vissza-kapják s most, mint mondják, Magyarországot egyike a legszabadabb országoknak. Ha oly szabadságot küldöttek 1849-ben, a milyen most van, talonczalással és vjéji ügyekkel, akkor ily szabadságot nem volt erdemés küzdeni. A mesztérek összegyűléseik váraiban, az ipartestületekben, a munkásokkal pedig elöltonzólok. A munkásoknak szabad körzetben azok neveit, kik a sztrájkot több ízben feloszlaltotta, s a sztrájkmozgalommal fejezte. *Schmidt* rendfőhelyőrségi vezette alatt vagy 50 gyalogos és több lovass rendőr vonat ki, sőt a *József* és *Erdész* koronás rendőrszolgálatok, mianál a rendőrség tüntetőleg tartott. *Wetner* Jakab vezett visszapillantást a 48 eseményekre, mikor a magyarok szabadságukat küzdve azt kiválták az akkor kivított szabadságukat 1867-ben állított vissza-kapják s most, mint mondják, Magyarországot egyike a legszabadabb országoknak. Ha oly szabadságot küldöttek 1849-ben, a milyen most van, talonczalással és vjéji ügyekkel, akkor ily szabadságot nem volt erdemés küzdeni. A mesztérek összegyűléseik váraiban, az ipartestületekben, a munkásokkal pedig elöltonzólok. A munkásoknak szabad körzetben azok neveit, kik a sztrájkot több ízben feloszlaltotta, s a sztrájkmozgalommal fejezte. *Schmidt* rendfőhelyőrségi vezette alatt vagy 50 gyalogos és több lovass rendőr vonat ki, sőt a *József* és *Erdész* koronás rendőrszolgálatok, mianál a rendőrség tüntetőleg tartott. *Wetner* Jakab vezett visszapillantást a 48 eseményekre, mikor a magyarok szabadságukat küzdve azt kiválták az akkor kivított szabadságukat 1867-ben állított vissza-kapják s most, mint mondják, Magyarországot egyike a legszabadabb országoknak. Ha oly szabadságot küldöttek 1849-ben, a milyen most van, talonczalással és vjéji ügyekkel, akkor ily szabadságot nem volt erdemés küzdeni. A mesztérek összegyűléseik váraiban, az ipartestületekben, a munkásokkal pedig elöltonzólok. A munkásoknak szabad körzetben azok neveit, kik a sztrájkot több ízben feloszlaltotta, s a sztrájkmozgalommal fejezte. *Schmidt* rendfőhelyőrségi vezette alatt vagy 50 gyalogos és több lovass rendőr vonat ki, sőt a *József* és *Erdész* koronás rendőrszolgálatok, mianál a rendőrség tüntetőleg tartott. *Wetner* Jakab vezett visszapillantást a 48 eseményekre, mikor a magyarok szabadságukat küzdve azt kiválták az akkor kivított szabadságukat 1867-ben állított vissza-kapják s most, mint mondják, Magyarországot egyike a legszabadabb országoknak. Ha oly szabadságot küldöttek 1849-ben, a milyen most van, talonczalással és vjéji ügyekkel, akkor ily szabadságot nem volt erdemés küzdeni. A mesztérek összegyűléseik váraiban, az ipartestületekben, a munkásokkal pedig elöltonzólok. A munkásoknak szabad körzetben azok neveit, kik a sztrájkot több ízben feloszlaltotta, s a sztrájkmozgalommal fejezte. *Schmidt* rendfőhelyőrségi vezette alatt vagy 50 gyalogos és több lovass rendőr vonat ki, sőt a *József* és *Erdész* koronás rendőrszolgálatok, mianál a rendőrség tüntetőleg tartott. *Wetner* Jakab vezett visszapillantást a 48 eseményekre, mikor a magyarok szabadságukat küzdve azt kiválták az akkor kivított szabadságukat 1867-ben állított vissza-kapják s most, mint mondják, Magyarországot egyike a legszabadabb országoknak. Ha oly szabadságot küldöttek 1849-ben, a milyen most van, talonczalással és vjéji ügyekkel, akkor ily szabadságot nem volt erdemés küzdeni. A mesztérek összegyűléseik váraiban, az ipartestületekben, a munkásokkal pedig elöltonzólok. A munkásoknak szabad körzetben azok neveit, kik a sztrájkot több ízben feloszlaltotta, s a sztrájkmozgalommal fejezte. *Schmidt* rendfőhelyőrségi vezette alatt vagy 50 gyalogos és több lovass rendőr vonat ki, sőt a *József* és *Erdész* koronás rendőrszolgálatok, mianál a rendőrség tüntetőleg tartott. *Wetner* Jakab vezett visszapillantást a 48 eseményekre, mikor a magyarok szabadságukat küzdve azt kiválták az akkor kivított szabadságukat 1867-ben állított vissza-kapják s most, mint mondják, Magyarországot egyike a legszabadabb országoknak. Ha oly szabadságot küldöttek 1849-ben, a milyen most van, talonczalással és vjéji ügyekkel, akkor ily szabadságot nem volt erdemés küzdeni. A mesztérek összegyűléseik váraiban, az ipartestületekben, a munkásokkal pedig elöltonzólok. A munkásoknak szabad körzetben azok neveit, kik a sztrájkot több ízben feloszlaltotta, s a sztrájkmozgalommal fejezte. *Schmidt* rendfőhelyőrségi vezette alatt vagy 50 gyalogos és több lovass rendőr vonat ki, sőt a *József* és *Erdész* koronás rendőrszolgálatok, mianál a rendőrség tüntetőleg tartott. *Wetner* Jakab vezett visszapillantást a 48 eseményekre, mikor a magyarok szabadságukat küzdve azt kiválták az akkor kivított szabadságukat 1867-ben állított vissza-kapják s most, mint mondják, Magyarországot egyike a legszabadabb országoknak. Ha oly szabadságot küldöttek 1849-ben, a milyen most van, talonczalással és vjéji ügyekkel, akkor ily szabadságot nem volt erdemés küzdeni. A mesztérek összegyűléseik váraiban, az ipartestületekben, a munkásokkal pedig elöltonzólok. A munkásoknak szabad körzetben azok neveit, kik a sztrájkot több ízben feloszlaltotta, s a sztrájkmozgalommal fejezte. *Schmidt* rendfőhelyőrségi vezette alatt vagy 50 gyalogos és több lovass rendőr vonat ki, sőt a *József* és *Erdész* koronás rendőrszolgálatok, mianál a rendőrség tüntetőleg tartott. *Wetner* Jakab vezett visszapillantást a 48 eseményekre, mikor a magyarok szabadságukat küzdve azt kiválták az akkor kivított szabadságukat 1867-ben állított vissza-kapják s most, mint mondják, Magyarországot egyike a legszabadabb országoknak. Ha oly szabadságot küldöttek 1849-ben, a milyen most van, talonczalással és vjéji ügyekkel, akkor ily szabadságot nem volt erdemés küzdeni. A mesztérek összegyűléseik váraiban, az ipartestületekben, a munkásokkal pedig elöltonzólok. A munkásoknak szabad körzetben azok neveit, kik a sztrájkot több ízben feloszlaltotta, s a sztrájkmozgalommal fejezte. *Schmidt* rendfőhelyőrségi vezette alatt vagy 50 gyalogos és több lovass rendőr vonat ki, sőt a *József* és *Erdész* koronás rendőrszolgálatok, mianál a rendőrség tüntetőleg tartott. *Wetner* Jakab vezett visszapillantást a 48 eseményekre, mikor a magyarok szabadságukat küzdve azt kiválták az akkor kivított szabadságukat 1867-ben állított vissza-kapják s most, mint mondják, Magyarországot egyike a legszabadabb országoknak. Ha oly szabadságot küldöttek 1849-ben, a milyen most van, talonczalással és vjéji ügyekkel, akkor ily szabadságot nem volt erdemés küzdeni. A mesztérek összegyűléseik váraiban, az ipartestületekben, a munkásokkal pedig elöltonzólok. A munkásoknak szabad körzetben azok neveit, kik a sztrájkot több ízben feloszlaltotta, s a sztrájkmozgalommal fejezte. *Schmidt* rendfőhelyőrségi vezette alatt vagy 50 gyalogos és több lovass rendőr vonat ki, sőt a *József* és *Erdész* koronás rendőrszolgálatok, mianál a rendőrség tüntetőleg tartott. *Wetner* Jakab vezett visszapillantást a 48 eseményekre, mikor a magyarok szabadságukat küzdve azt kiválták az akkor kivított szabadságukat 1867-ben állított vissza-kapják s most, mint mondják, Magyarországot egyike a legszabadabb országoknak. Ha oly szabadságot küldöttek 1849-ben, a milyen most van, talonczalással és vjéji ügyekkel, akkor ily szabadságot nem volt erdemés küzdeni. A mesztérek összegyűléseik váraiban, az ipartestületekben, a munkásokkal pedig elöltonzólok. A munkásoknak szabad körzetben azok neveit, kik a sztrájkot több ízben feloszlaltotta, s a sztrájkmozgalommal fejezte. *Schmidt* rendfőhelyőrségi vezette alatt vagy 50 gyalogos és több lovass rendőr vonat ki, sőt a *József*

